

] IPR·NORMAG [

Van afval naar grondstof in een schone openbare ruimte

Informatiedocument

Toelichting op de maatschappelijke opgaven van gemeenten en ontwikkelingen op het gebied van gemeentelijk (huishoudelijk) afvalbeleid

Bedoeld als context bij de totstandkoming van het Regionaal Beleidskader Huishoudelijke Afval- en Grondstoffen

6 april 2023

Gemeenschappelijke Regeling Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul

Gemeente Maastricht

Sfeervol Meerssen

● **Strategie** ● **Beleid** ● **Organisatie**

BEZOEKADRES: WAARDERWEG 33 KANTOOR B10, 2031 BN HAARLEM

POSTADRES: POSTBUS 2016, 2002 CA HAARLEM

T 023 531 91 41, E INFO@IPRNORMAG.NL, I WWW.IPRNORMAG.NL

Gemeente Maastricht

Sfeervol Meerssen

In opdracht van: Gemeenschappelijke Regeling Geul en Maas
Opsteller(s): Ambtelijke begeleidingsgroep in samenwerking met IPR Normag
Projectnummer IPR Normag: 101355
Aantal pagina's: 40

Status	Datum	Toegestuurd naar
Conceptrapport	16 maart	Ambtelijke begeleidingsgroep: bespreking op 22 maart 2023
Conceptrapport	27 maart	Ambtelijke begeleidingsgroep: bespreking op 5 april 2023 Stuurgroep, bespreking op 6 april 2023
Rapportage	6 april	Raadsklankbordgroep

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Waarom Regionaal Beleidskader Huishoudelijke Afval -en Grondstoffen?	4
1.2	Dit informatiedocument als onderdeel van het proces	4
1.3	Leeswijzer: inhoud van dit document.....	5
2	Kaders en verantwoordelijkheid gemeenten	6
2.1	Nederland Circulair 2050	6
2.2	Gemeentelijke verantwoordelijkheid afvalbeheer	6
2.3	Afval en grondstoffen en de circulaire economie	7
2.4	Ook verschuiving van focus in wet- en regelgeving	8
2.5	Strakkere kaders en de gemeentelijke beleidsautonomie	9
2.6	Grondstoffenvisie Zuid-Limburg.....	9
3	Gemeentelijk instrumentarium afvalbeheer	11
3.1	Gemeentelijk afvalbeleid is meer dan inzamelen alleen	11
3.2	Beleidsinstrumenten voor de gemeente	12
4	Huidige situatie en prestaties	14
4.1	Huidige organisatievorm en samenwerking	14
4.2	Beschrijving huidig beleid en afvalprestaties Maastricht.....	14
4.3	Beschrijving huidig beleid en afvalprestaties Meerssen	18
4.4	Beschrijving huidig beleid en afvalprestaties Valkenburg aan de Geul	21
4.5	Inwonerstevredenheid	23
5	Ontwikkelingen afval- en grondstoffenbeheer	24
5.1	Doelstelling bepalen minder restafval meer kwalitatieve grondstoffen	24
5.2	Stijgende afvalstoffenheffing?	25
5.3	Discussie: nascheiden van huishoudelijk afval	26
5.4	Producentenverantwoordelijkheid	26
5.5	Schone straat en zwerfafval.....	28
5.6	Bedrijfsvoering.....	28
5.7	Maatwerk voor specifieke doelgroepen	30
6	Thema's voor het nieuwe beleidskader	32
6.1	Sessie 1: Kennismaking, proces en werkafspraken	32
6.2	Sessie 2. Positionering gemeenten en samenwerking	32
6.3	Sessie 3. Ambitie, strategie en instrumentarium.....	32
6.4	Sessie 4. Inspelen op voorziene ontwikkelingen en thema's	32
6.5	Sessie 5: Bespreken concept beleidskader	33
	Bijlagen	34
bijlage 1	Mogelijkheden nascheiding huishoudelijk afval	35
bijlage 2	Inzameldienstverlening gemeenten (DVO)	37
bijlage 3	Enquête inwoners.....	40

1 INLEIDING

1.1 Waarom Regionaal Beleidskader Huishoudelijke Afval -en Grondstoffen?

Gemeenten Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul zijn per 1 januari 2021 de verbrede en uitgebreidere GR Geul en Maas gestart. Voor de samenwerking binnen de GR Geul en Maas wordt nu ook ingezet op het - in regionaal verband - maken van een nieuw regionaal beleidskader huishoudelijk afval gevolgd door een regionaal grondstoffenplan.

Op dit moment is er een regionale grondstoffenvisie Zuid-Limburg, waarbij de nadruk ligt op het tempo maken in de circulaire transitie. Deze is opgesteld door de gemeenten Maastricht, Meerssen, Valkenburg aan de Geul en ESZL (Economische Samenwerking Zuid-Limburg). Deze grondstoffenvisie gaat veel verder dan alleen afval en grondstoffen van huishoudens zoals circulaire inkoop door de gemeenten en het stimuleren van ketensamenwerking tussen ondernemers. Met deze grondstoffenvisie wordt aangesloten op de ambities Nederland Circulair in 2050 (met als tussendoel 50% circulair in 2030).

De gemeenten hebben dit nog niet uitgewerkt in een geactualiseerd beleid voor huishoudelijk afval. Wel zijn in de afgelopen periode door de gemeenten verschillende (beleids-)keuzes gemaakt en maatregelen getroffen. In afwachting van de uitkomsten van de regionale samenwerking tussen de drie MMV-gemeenten zijn de gemeentelijke beleidsplannen vooralsnog niet vernieuwd. In Maastricht is er al wel een Beleidsplan Huishoudelijk Afval met de ambitie Maastricht (rest)afvalloos in 2030. Dit plan is momenteel onderwerp van gesprek.

Het nu op te stellen Regionaal Beleidskader Afval en Grondstoffen focust op de afval en grondstoffen van huishoudens. Een eerste stap naar een (meer) regionaal grondstoffenbeleid is het opstellen van een regionaal beleidskader voor een afval – en grondstoffenbeleid.

Kortom: in het op te stellen beleidskader:

- Spreken de gemeenten hun gezamenlijke ambities uit;
- Geven zij de kaders voor de verdere ontwikkeling van een regionaal grondstoffenplan in de toekomst.

Het beleidskader moet zoveel mogelijk duidelijkheid geven over het volgende:

- Ambitie: waar streven gemeenten naar? Met welke tijdshorizon?
- Strategie en kaders: welke fundamentele keuzen passen bij de gemeente(-n)?
- Regionale samenhang: op welke keuzen en kaders zien gemeenten synergie?
- Focus: welke specifieke keuzen zijn nader uit te werken in een grondstoffenplan?
- Afbakening: waar gaat de gemeenteraad over? Wat is ter uitwerking door college?

In een later stadium kan het regionaal beleidskader als fundament dienen voor een regionaal uitvoeringsplan (Grondstoffenplan) dat in de volgende fase zal worden uitgewerkt. Het Grondstoffenplan is meer tactisch en operationeel van aard, bijvoorbeeld, met betrekking tot gemeentelijke (inzamel)voorzieningen, acceptatiebeleid en communicatie. Daarnaast is ruimte om maatwerk lokaal in het afval en grondstoffenplan te implementeren.

1.2 Dit informatiedocument als onderdeel van het proces

De drie gemeenten trekken in dit proces samen op. Voor de totstandkoming van een regionaal beleidskader wordt een interactief proces doorlopen. In dit proces staat een open en gestructureerde dialoog met raadsleden centraal. Allereerst individueel met elke

gemeenteraad afzonderlijk (informatiebijeenkomst), vervolgens in een apolitieke intergemeentelijke raadsklankbordgroep met vertegenwoordigers van de drie gemeenteraden (verdiepend) en tenslotte weer apart met de gemeenteraad van elke gemeente afzonderlijk (toetsend).

Doel informatiedocument

In dit informatiedocument is relevante informatie gebundeld om met elkaar een goede dialoog te voeren over de doelstellingen van het afvalbeheer en de in te zetten instrumenten. Dit gaat om de brede ontwikkelingen in het werkveld, maar ook de eigen afvalprestaties en lokale uitdagingen. Verder geeft dit informatiedocument de Europese en landelijke kaders aan en zet zaken in perspectief. Er is bewust gekozen voor een gezamenlijk document voor de drie gemeenten, zodat ook de prestaties en uitdagingen van de buurgemeenten zichtbaar worden.

Voor dit beleidsproces vindt naast een uitgebreid dialoog met de raden ook een zorgvuldig participatieproces met inwoners en belanghebbenden plaats. Met belanghebbenden wordt bedoeld organisaties die direct betrokken zijn bij het grondstoffenbeleid zoals bijvoorbeeld woningbouwcorporaties en welzijnsorganisaties. In dit document zijn de resultaten van dit participatieproces ook vermeld. De uitgebreide uitkomsten daarvan zijn bijgevoegd in de bijlage 3¹.

1.3 Leeswijzer: inhoud van dit document

Hoofdstuk 2 schetst relevante landelijke en Europese kaders.

Hoofdstuk 3 gaat in op het gemeentelijk instrumentarium om te sturen op het afvalbeheer.

In hoofdstuk 4 wordt de huidige situatie in de drie gemeenten verder toegelicht, zowel de wijze van organiseren, de huidige voorzieningen als de prestaties op het gebied van afscheiding en inwonerstevredenheid

Het hoofdstuk 5 gaat in op de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van grondstoffenbeheer, waar Nederlandse gemeenten mee te maken hebben.

Het laatste hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de thema's die in het de sessies met de intergemeentelijke raadsklankbordgroep, de revue gaan passeren.

¹ In deze versie zijn de uitkomsten nog niet bekend. Dit volgt begin april 2023

2 KADERS EN VERANTWOORDELIJKHEID GEMEENTEN

2.1 Nederland Circulair 2050

Mondiaal worden grondstoffen schaarser en daarmee vaak ook kostbaarder. Tegelijkertijd verdwijnen er nog veel grondstoffen in het huishoudelijk restafval waardoor kostbare grondstoffen verspild (verbrand) worden. Onder meer als gevolg van deze ontwikkeling wordt Europees en nationaal een omslag in het denken van afval naar grondstoffen gemaakt. Het hergebruiken van grondstoffen reduceert de schaarste en heeft een economische waarde. Ook kost het creëren van 'nieuwe spullen' onnodig veel (fossiele) energie.

Huishoudelijk afval wordt dus niet meer (alleen) gezien als een ongewenst en negatief bijproduct van productie en consumptie maar steeds meer als grondstof. Nieuwe spelers en particuliere initiatieven spelen hierop in. In plaats van een ongewenst bijproduct van onze maatschappij, is een aanzienlijk deel van het vroegere 'ongewenste afval' nu een gewenst goed waar vraag naar is.

In 2016 heeft de landelijke overheid een Rijksbreed programma gepresenteerd met de naam: Nederland Circulair 2050. Het programma bouwt voort op de groene groeiprogramma's Van Afval Naar Grondstof (VANG) en het Recycleconvenant. Het kabinet wil hiermee een perspectief schetsen voor een toekomstbestendige, duurzame economie, ook voor toekomstige generaties. Concreet betekent dit dat in 2050 er geen verspilling van grondstoffen meer is, er is dus geen restafval meer. En dat recyclebare grondstoffen efficiënt worden ingezet en hergebruikt zonder schadelijke emissies naar het milieu. De ambitie van het kabinet is om samen met maatschappelijke partners in 2030 een (tussen)doel te realiseren van 50% minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) ten opzichte van het peiljaar 2016.

2.2 Gemeentelijke verantwoordelijkheid afvalbeheer

Gemeenten hebben de wettelijke zorgplicht voor de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval en hebben daarnaast een maatschappelijke opdracht om bij te dragen aan de totstandkoming van een circulaire economie.

De gemeente moet er dus voor zorgen dat huishoudelijk afval wordt ingezameld en tegelijkertijd beleid voeren gericht op het verminderen van huishoudelijk afval. Dit gebeurt zowel door preventie van afval en betere scheiding van recyclebare grondstoffen.

De rol van de gemeenten (en daar waarop zij zelf invloed kunnen uitoefenen) bij het voorkomen van verspilling richt zich voornamelijk op de fase waarin inwoners producten en goederen aanschaffen, consumeren en als afval aanbieden. De volgende figuur uit Uitvoeringsprogramma VANG 2021-2025 toont de invloed van de gemeenten in de keten: hoe donkerder ingekleurd hoe groter de invloed.

Hoewel de directe invloed dus beperkt is in een aantal schakels van deze keten, is er wel een belangrijke rol van de gemeente als afvalregisseur richting de circulaire economie. Gemeenten zijn daardoor niet alleen afhankelijk van het gedrag van de inwoners, maar ook van de wijze van productie en verwerking in de markt en landelijke wet- en regelgevingen.

Daarom worden producenten van verpakkingen, voeding, producten en andere (gebruiks)goederen steeds directer aangesproken op hún verantwoordelijkheid. Zie voor een verdere toelichting paragraaf 5.4.

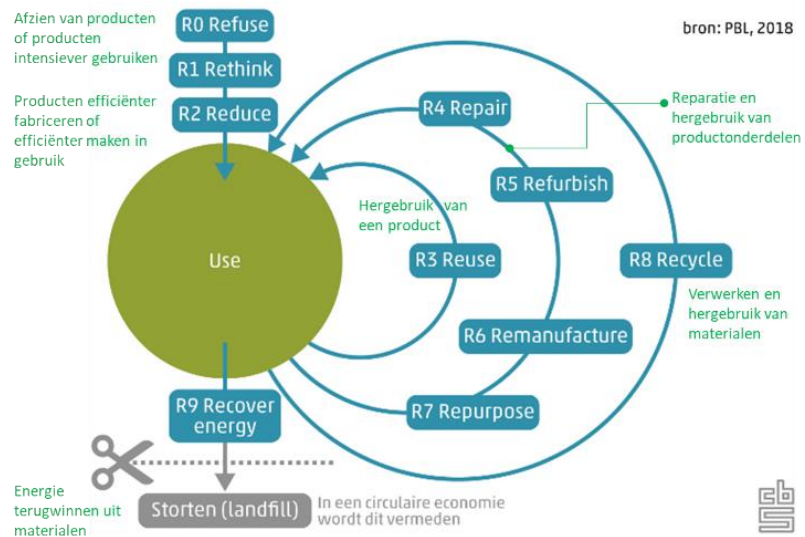
2.3 Afval en grondstoffen en de circulaire economie

Een circulaire economie betekent dat grondstoffen steeds worden gebruikt in toepassingen met de hoogste waarde voor de economie en de minste schade voor het milieu. De figuur (PBL, 2018 bewerking IPR Normag) met de 6-R strategieën voor een circulaire economie laat zien dat in een circulaire economie er nog veel stappen boven afvalscheiding voor recycling van grondstoffen bestaan.

Het huidige (landelijke) beleid van afval en grondstoffen is op dit moment vooral gefocust op de achterkant van de keten: het afvalscheiden en recycling van grondstoffen na productgebruik.

Terwijl voor een afvalloze samenleving en een circulaire economie de focus ook moet liggen op het voorkomen van afval en stimuleren van hergebruik van producten en materialen. Op deze wijze wordt het mogelijk om grondstoffen zo hoogwaardig mogelijk in een kringloop te behouden.

De verschuiving is gaande. De gemeenten staan nog steeds voor de opdracht om op het terrein waar ze het meeste invloed op hebben, de inzameling bij de mensen thuis, verder te optimaliseren.

VANG programma, van kwantiteit naar kwaliteit

Het specifieke VANG-programma heeft zich de afgelopen jaren voornamelijk gericht op het behalen van kwantitatieve doelstellingen, zoals maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar, en minstens 75% afvalscheiding. In het herijkte VANG-programma voor de periode t/m 2025 is de focus verlegd van kwantiteit naar kwaliteit. Dit betekent dat het streven nog steeds is om door middel van goede afvalscheiding hoogwaardige recycling te faciliteren, maar het accent ligt meer op de kwaliteit van de ingezamelde stromen.

Daarbij richt het programma zich ook meer op de voorkant van de keten. In een circulaire economie zijn huishoudens een van de schakels die nodig zijn om de ketens te sluiten. Huishoudens dragen hieraan bij door:

- Afval meer en beter te scheiden zodat het gerecycled kan worden;
- Minder spullen te gebruiken;
- Producten langer gebruiken;
- Producten te hergebruiken en te repareren.

Een samenleving zonder verspilling van grondstoffen door deze als afval te verbranden blijft echter nog steeds het doel. Dus 0 kg restafval op de lange termijn in 2050. Voor gemeenten is het de uitdaging om toe te werken naar de vermindering van het huishoudelijk restafval, maar tegelijk ook de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde grondstoffen te borgen zodat deze goed en in grote mate herbruikbaar en recyclebaar zijn.

2.4 Ook verschuiving van focus in wet- en regelgeving

Gemeenten zijn vanuit de Wet Milieubeheer (WM) verantwoordelijk voor het inzamelen en het verwijderen van het afval van huishoudens. Het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP3) geeft daarbij de kaders en vereisten waaraan moet worden voldaan bij het verwerken van afval- en grondstofstromen. De Nederlandse wet- en regelgeving geeft daarbij invulling aan de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen.

Deze kaders en plannen worden regelmatig bijgesteld en gewijzigd, ook aan de hand van veranderingen in de Europese Kaderrichtlijn. Het huidige LAP3 is vooral gericht op de afvalfase en de wijze waarop afval moet worden getransporteerd en verwerkt.

Om de reikwijdte uit te breiden en in de keten ook meer te kunnen sturen op hergebruik en preventie wordt gewerkt aan een opvolging van het LAP: het Circulair Materialen Plan (CMP). Met het CMP wil het kabinet ook meer sturen op de hogere treden van de afvalhiërarchie, zoals hergebruik en preventie. Er worden bijvoorbeeld eisen gesteld aan productontwerp waardoor producten beter repareerbaar (levensduurverlenging) zijn en de gebruikte materialen bijvoorbeeld niet aan elkaar gelast of gelijmd zijn maar weer goed scheidbaar voor recycling.

Het CMP moet innovatie op het gebied van Circulaire Economie stimuleren door partijen uit te dagen om beter te presteren dan de minimumstandaard via een ambitieuze normering. Daarnaast moet de regelgeving uit het CMP vaker direct juridisch bindend zijn. De Wet milieubeheer wordt hiervoor ook aangepast waarbij onder andere het begrip landelijk

afvalbeheerplan wordt gewijzigd in circulair materialenplan. Daarmee moet de Wet milieubeheer gaan aansluiten bij de doelstellingen en terminologie van de circulaire economie.

2.5 Strakkere kaders en de gemeentelijke beleidsautonomie

Gemeenten hebben een zekere mate van beleidsvrijheid wat betreft het afvalbeleid. Elke gemeente maakt eigen keuzes wat betreft de inzamelingsfrequentie, het gebruik van financiële prikkers (diftar), containers in de wijk en voor de deur en de wijze waarop het afvalbeheer is georganiseerd (eigen dienst, samenwerken of uitbesteden aan de markt).

Vooraf de laatste jaren zijn de Europese en nationale kaders wel veel strakker geworden. Gemeenten worden direct en indirect aangespoord om restafval te reduceren en grondstoffen gescheiden in te zamelen.

Besluit gescheiden inzameling

Sinds 1 juli 2020 is het 'Besluit gescheiden inzameling huishoudelijke afvalstoffen' van kracht. Gemeenten zijn nu wettelijk verplicht om groente-, fruit-, tuinafval en etenresten (GFT+E²), papier, metaal, kunststof, glas en elektronische apparatuur gescheiden in te zamelen. Met dit besluit wordt de hoofdregel van de (Europese) kaderrichtlijn afvalstoffen expliciet verankerd in de nationale regelgeving voor huishoudelijke afvalstoffen.

Fiscale maatregelen vanuit het Rijk

De Rijksoverheid zet ook verschillende instrumenten in om deze restafvalreductie te bevorderen, waaronder een sterke fiscale prikkel. Restafval wordt steeds zwaarder belast (fiscalisering), door bijvoorbeeld de afvalstoffenbelasting voor afvalverbrandingsinstallaties (op basis van de tonnages restafval die verbrand worden) en een CO₂-heffing. Dit type prikkels wordt regelmatig versterkt, zowel om duurzaamheidsredenen als om de inkomsten voor het Rijk op peil te houden bij een afnemende grondslag (restafval).

Gemeenten met minder restafval zijn minder afhankelijk van het verder opvoeren van de fiscale druk op vervuilende activiteiten. Voor gemeenten geldt dus: restafvalreductie is van groot (financieel) belang, ongeacht de eigen milieuambities.

2.6 Grondstoffenvisie Zuid-Limburg

In 2020 is de grondstoffenvisie Zuid-Limburg opgesteld door de gemeenten Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul *"Uiterlijk in 2050 hebben we in Zuid Limburg een volledig circulaire economie gerealiseerd. Daarvoor gebruiken we t.o.v. 2016 in 2030 al 50% minder primaire grondstoffen. Dit doen wij samen met medeoverheden, bedrijven en kennisinstellingen."*

Op vier domeinen zien de gemeenten meerwaarde en kansen. Er wordt tempo gemaakt op de eerste drie domeinen en zetten een turbo in om versneld circulaire bedrijvigheid te stimuleren.

- A. Gemeentelijk (regionaal) afvalbeheer: huishoudelijk- en bedrijfsafval. De gemeenten hebben een actieve aanjaagrol om circulaire initiatieven te steunen. En zetten in om kwaliteit van ingezamelde grondstoffen bij huishoudens aan te sluiten op de gevraagde kwaliteit in de markt van afval- en grondstofverwerking.

² Maastricht gebruikt de afkorting GFE en Meerssen en Valkenburg ad Geul gebruiken de afkorting GFT.

Gemeente Maastricht

Sfeervol Meerssen

- B. Gemeentelijke inkoopkracht. De gemeenten werken samen om als 'launching customer' bedrijven te ondersteunen door afname van circulaire producten (gemaakt van secundaire grondstoffen).
- C. Benutten van samenwerking en schaalgrootte. In samenwerking met de andere Limburgse gemeenten werkt Zuid-Limburg samen om schaalgrootte, kennis en capaciteit te benutten.
- D. Stimuleren van circulaire bedrijvigheid. Op e-waste, bouw- en sloopafval en industriële grondstoffen zien de gemeenten kansen voor ketenvorming. Door deze ketenvorming te stimuleren, faciliteren de gemeenten verschillende circulaire initiatieven op deze grondstofstromen.

In het regionaal beleidskader huishoudelijke grondstoffen wordt een kader geschetst voor gemeentelijk (regionaal) afvalbeheer (punt A).

3 GEMEENTELIJK INSTRUMENTARIUM AFVALBEHEER

Gemeentelijk afvalbeleid is meer dan het plaatsen van containers en inzamelen van afval alleen. De kern van gemeentelijk afval- en grondstoffenbeleid is het (aan)sturen op het aanbod- en scheidingsgedrag van inwoners.

Dit hoofdstuk bevat een toelichting op de beleidsinstrumenten waarover de gemeente beschikt voor het behalen van de ambities op het gebied van milieu (reductie restafval, recyclebare grondstoffen, circulaire economie), service (voorzieningen) en kosten. Kortom “de knoppen waaraan de gemeente kan draaien”.

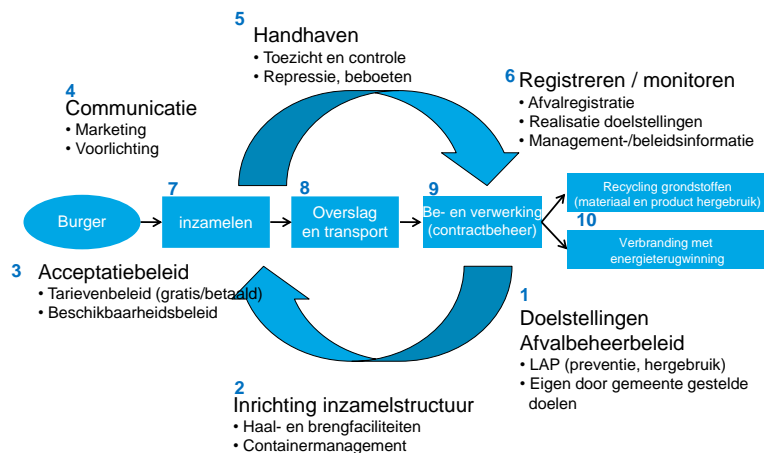
3.1 Gemeentelijk afvalbeleid is meer dan inzamelen alleen

Afvalbeheer is meer dan inzamelen alleen. Een integrale aanpak is van belang. Techniek, logistiek en communicatie gaan daarbij hand in hand. De bereidheid van burgers om restafval te voorkomen en meer grondstoffen te sparen is cruciaal. Een gedegen gemeentelijk afvalbeheer omvat daarom een optimale balans tussen onderling samenhangende beleidsinstrumenten (de beleidsketen) waarmee wordt gestuurd op het aanbod- en scheidingsgedrag van inwoners en biedt kaders voor de meer technische inzamelketen.

De figuur illustreert de samenhang van knoppen waaraan kan worden gedraaid om inwoners te verleiden tot het gewenste afvalgedrag. De keten van het gemeentelijk afvalbeleid kenmerkt zich door de welbekende plan-do-check-act-cyclus. De nummers corresponderen met de figuur:

- Doelstellingen afvalbeleid.** Dit betreft het stellen van de door de gemeenten gewenste doelen op het gebied van afvalbeheer. Naast de door de gemeenten zelf gestelde doelen ten aanzien van service, milieu en prijs gelden ook de landelijke doelstellingen op het gebied van preventie en hergebruik conform het Landelijk en Afvalbeheerplan (LAP) en toekomstig CMP het VANG-programma.

- Inrichting (fysieke) inzamelstructuur.** Om de gewenste doelstellingen te behalen zal een fysieke inzamelstructuur moeten worden ingericht. De inrichting van de inzamelstructuur heeft gevolgen voor de (door burgers ervaren) service én is van invloed op het afvalaanbiedgedrag van burgers.

Minstens zo belangrijk als de beschikbaarheid van een weloverwogen inzamelstructuur, is het flankerend beleid waarmee het afvalaanbiedgedrag van burgers kan worden gestimuleerd: verleiden, sturen en (desnoods) handhaven.

- Acceptatiebeleid** is een beleidsinstrument gericht op het meer of minder 'gemakkelijk' kunnen aanbieden van (bepaalde) afvalstromen. Daarbij kan worden gestuurd met de beschikbaarheid van inzamelvoorzieningen (b.v. extra containers voor het gescheiden

aanbieden van grondstoffen, openingstijden van de milieustraat, inzamelfrequentie voor het ophalen van grondstoffen of restafval aan huis, et cetera) of kunnen prijsprikkels worden toegepast.

4. **Communicatie.** Het doel van communicatie op het gebied van afval- en grondstoffen is om de inwoners van de gemeente te informeren over het afvalbeleid, hen wegwijs te maken welke afval- en grondstoffen op welke wijze kunnen worden aangeboden, om inwoners bewust te maken van hun verantwoordelijkheden met betrekking tot afval en hen aan te moedigen om bij te dragen aan het verminderen van afval en het behouden van een schone leefomgeving. Ook in de vorm van marketing waarmee inwoners worden verleid tot het gewenst afval-aanbiedgedrag.

Bij communicatie is de vraag: wie neemt hierbij het voortouw. Vaak kan generieke communicatie op regionaal niveau worden opgepakt en worden specifieke zaken zoals inzameldagen, openingstijden van de milieustraat op gemeenteniveau opgepakt. Maastricht maakt bijvoorbeeld gebruik van afvalcoaching.

5. **Handhaving** in de vorm van toezicht en repressie (boetes) vormt een stok achter de deur indien blijkt dat de overige beleidsinstrumenten voor (een groep) inwoners onvoldoende effect sorteren.
6. **Monitoren en registreren.** De bereikte resultaten (service/kwaliteit, afvalpreventie, afvalscheiding, et cetera) worden geregistreerd en geanalyseerd zodat kan worden beoordeeld in welke mate de gestelde doelen daadwerkelijk zijn of worden bereikt. Indien nodig wordt actie ondernomen met een of meer van de beschreven beleidsinstrumenten.

3.2 Beleidsinstrumenten voor de gemeente

Huishoudelijk afvalbeheer is voor gemeenten dus veel meer dan inzamelen alleen. Het is primair het sturen op (of sturen naar) het gewenste gedrag van inwoners. Dit vergt gedragswetenschappelijke kennis, inzicht in mechanismes en instrumenten waarmee gedrag kan worden beïnvloed. De gemeente beschikt over de volgende instrumenten die als een goed gebalanceerde set kunnen worden ingezet.

Serviceprikkels zoals goede voorzieningen voor het gescheiden aan kunnen bieden van grondstoffen.

Prijsprikkels ten behoeve van een financiële incentive zoals met diftar om zo min mogelijk (rest)afval te veroorzaken door preventie en het scheiden van recyclebare grondstoffen.

Beleids(sturings)instrumenten gedragsbeïnvloeding

Communicatie voor bewustwording en het verleiden en stimuleren van inwoners tot het gewenste 'afval gedrag'. Bijvoorbeeld met een bewustwordingscampagne. Met als centrale boodschap: grondstoffen hebben maatschappelijke, ecologische en economische waarde en moeten zoveel mogelijk behouden (preventie) als herwonnen (gescheiden inzameling)

worden. Moderne communicatie beperkt zich niet tot het 'zenden van een algemene boodschap'. Inzicht in persoonlijke afvalprestaties en vormen van 'gamificatie'³ worden al gebruikt om het afval scheiden uitdagend en leuk te maken.

En tot slot handhaving dat niet alleen beboeten betekent maar ook via andere 'slimme' routes een vermindering van ongewenst gedrag wordt bevorderd.

Een mix van bovenstaande instrumenten wordt door gemeente dus ingezet om afvalscheiding te bevorderen, maar dit kader is ook van toepassing op zwerfafval of het bijplaatsen van afval naast de container. Een succesvolle aanpak van deze problemen appelleert aan intrinsieke motivatie, biedt voorzieningen voor het gewenste gedrag en heeft handhaving als stok achter de deur.

³ Gamificatie is het gebruiken van spelprincipes en speeltechnieken in een niet-spelcontext om zo spelenderwijs gedrag te veranderen, betrokkenheid te creëren en kennis over te dragen.

4 HUIDIGE SITUATIE EN PRESTATIES

Gemeenten Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul voeren al een afval- en grondstoffenbeleid waarin wordt gestuurd op afvalscheiding, goede voorzieningen voor inwoners en aanvaardbare kosten voor deze dienst. Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie en bevat overzichten van de voorzieningen, de afvalscheidingsresultaten en de relatieve prestatie in de benchmark huishoudelijk afval. De uitkomsten van het participatieproces met inwoners en belanghebbenden zijn in april 2023 pas bekend en daarom nog niet opgenomen.

4.1 Huidige organisatievorm en samenwerking

Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul werken samen op het gebied van afvalbeleid. De samenwerking bestond altijd al op het gebied van milieuparken. Daarnaast verzorgde de uitvoeringsorganisatie van Maastricht 'Stadsbeheer Maastricht' al de inzameling in Meerssen en Valkenburg aan de Geul. Maastricht is verreweg de grootste gemeente en heeft ook een groter deel 'meergezinswoningen', in veel gevallen hoogbouw (Bron: CBS).

	Inwoners 2022	Hoogbouw (meergezinswoningen) %	Hoogbouwklasse benchmark HHA
Maastricht	121.151	49%	B
Meerssen	18.581	18%	D
Valkenburg aan de Geul	16.167	36%	B

Voorheen was de Gemeenschappelijke Regeling Geul en Maas vooral gericht om samen te werken door middel van het openstellen van elkaars milieuparken en gezamenlijk de poortarieven vast te stellen. Sinds de verbreding zijn meer afval gerelateerde taken onderdeel van de GR Geul en Maas, zoals de huis-aan-huis inzameling, milieuperrons, projecten en de ontwikkeling van beleidsadvisering⁴.

De doelstellingen: 'In kunnen spelen op de (toekomstige) ontwikkelingen' en 'Samenwerking tussen de gemeenten op het gebied van het afval- en grondstoffenbeleid versterken en verbreden' liggen ten grondslag aan het gezamenlijk ontwikkelen van een regionaal beleidskader.

4.2 Beschrijving huidig beleid en afvalprestaties Maastricht

Beleidsdoelstelling:

In het grondstoffenplan 2016-2020 heeft gemeente Maastricht al een duidelijke ambitie geformuleerd in hun afvalbeleid. 'Maastricht wil op weg naar een afvalloze stad in 2030, in 2020 ten opzichte van het jaar 2014, 50% minder huishoudelijk restafval voor verbranding afvoeren. Dit betekent dat in 2020 nog maar 57 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar wordt aangeboden'.

De volgende overzichten bevatten een grafische weergave van de voorzieningen die per gemeente worden geboden aan inwoners om hun afval- en grondstoffen aan te bieden.

⁴ Voor meer toelichting zie: GR Geul en Maas Begroting 2023

4.2.1 Service

De verschillende voorzieningen waar inwoners hun afval en grondstoffen kunnen aanbieden zijn schematisch weergegeven in onderstaand schema.

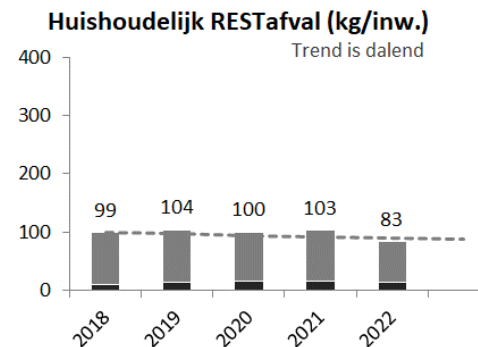
*incontinentiemateriaal

Zie bijlage 2 voor een meer gedetailleerd overzicht.

4.2.2 Milieu

Restafval

Nu wordt in Maastricht 13 kg grof en 70 kg fijn restafval per inwoner ingezameld. De trend is dalend, maar heeft niet de doelstelling van 57 kg/inwoner bereikt. Wel is het een stuk lager dan het landelijk gemiddelde in hoogbouwklasse B (192 kg). Er is een trendbreuk te zien in 2022⁵. De wijziging in de inzamel frequentie én de separate inzameling van luier en incontinentiemateriaal heeft onder andere geleid tot circa 20% minder restafval.

Deze cijfers zijn inclusief het (aanvullend) nascheiden van restafval op PBD⁶ en Grof Afval op recyclebare stromen⁷. De Benchmark restafval cijfers zijn ook inclusief bijplaatsingen en afkeur (bijv. GFT+E/PBD).

Grondstoffen

Per grondstof verschilt de 'respons'. Bijvoorbeeld bij GFT+E wordt 77% van het GFT+E 'goed' aangeboden. De andere 32% wordt nog bij het restafval aangeboden. In Maastricht is

⁵ Cijfers voor 2022 in dit document voor alle drie de gemeenten zijn een prognose op basis van voorlopige cijfers en aannames over o.a. nascheiding.

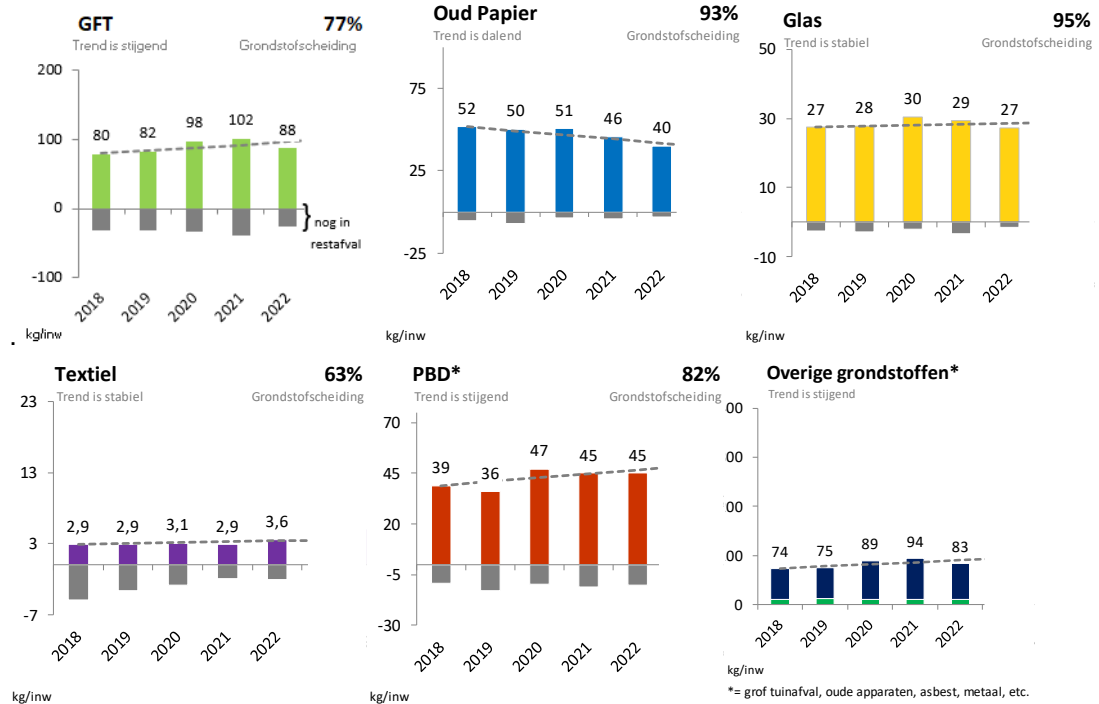
⁶ Maastricht gebruikt de afkorting PBD. Meerssen en Valkenburg ad Geul gebruiken de afkorting PMD. In het document wordt voor de eenvoudigheid overal PBD gebruikt.

⁷ Bron voor de cijfers t/m 2021 is de Benchmark Huishoudelijk afval.

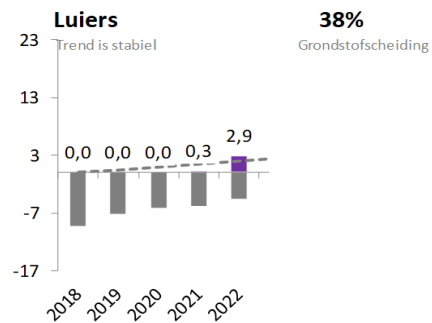
de meeste winst te halen bij GFT+E en textiel (63% respons).

De waarden voor PBD (45 kg/ inwoner in 2022), zijn een optelling van bron en aanvullende nascheiding van het restafval. Daarnaast is er nog 83 kg/ inwoner aan overige grondstoffen. Deze worden voornamelijk bij de milieuparken gebracht.

Nieuwe stroom: luiers en incontinentiemateriaal

Per 2021 worden er ook luiers en incontinentiemateriaal apart ingezameld. Op basis van de voorlopige cijfers van 2022 is de respons al dusdanig dat 38% van alle luiers nu gescheiden worden ingezameld.

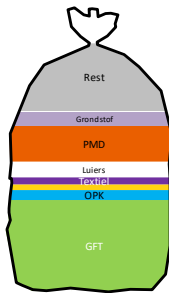

Totaal van grondstoffen nog in het restafval

Op basis van de sorteeraanlyse is op te maken dat er nog 73% recyclebare grondstoffen in het restafval worden aangeboden. GFT is de belangrijkste stroom, 25,8 kg per inwoner per jaar is hiervan nog te herwinnen⁸.

⁸ Let op: hier wordt het 'ingezamelde deel' van het restafval gebruikt, dus nog zonder aftrek van nascheiding. Het verschil is dat een groot deel van het PBD wordt dus van nascheiding wordt herwonnen.

Samenstelling huishoudelijk fijn restafval
Gebaseerd op 70 kg fijn restafval per inwoner en sorteeraanlyse.

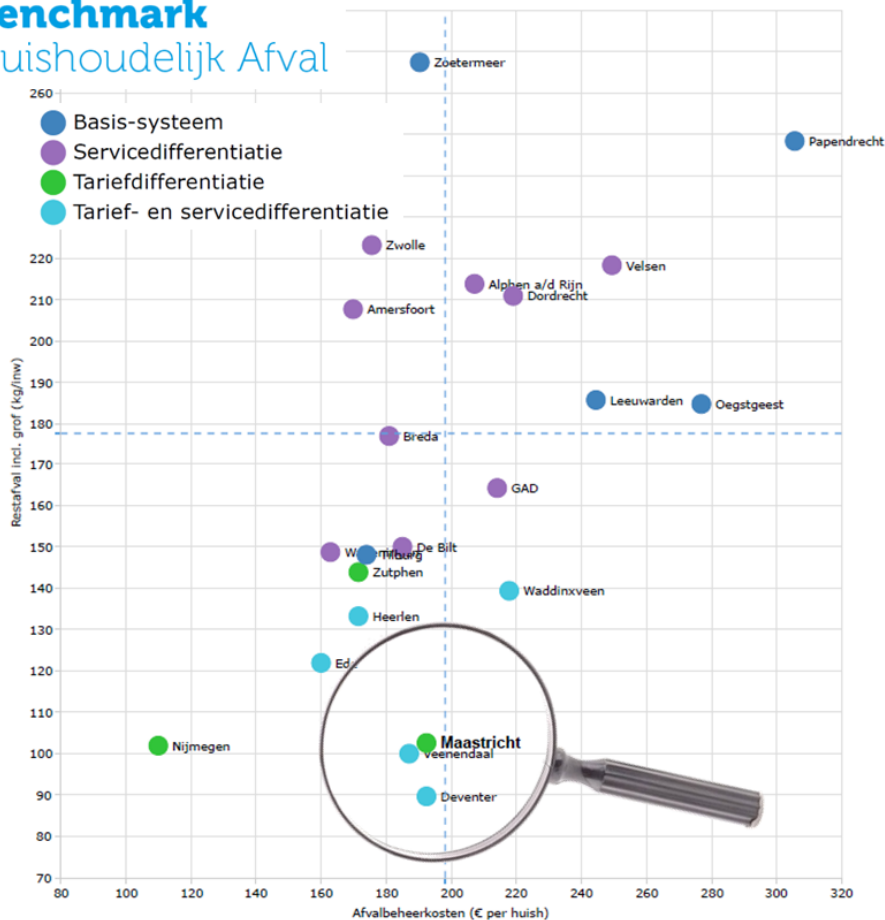
	kg/inwoner	Maastricht	
GFT	Groente, Fruit en Tuin-afval	25,8	37%
OPK	Oud Papier en Karton	2,8	4%
Glas	Glas (verpakkingsglas)	1,5	2%
Textiel	Textiel	2,1	3%
PMD	Plastic-, Metalenverpakkingen en Drankenkartons	10,1	14%
Luiers	Luiers en incontinentiemateriaal	4,4	6%
KCA	Klein Chemisch Afval	0,2	0%
Grondstof	Overige grondstoffen	4,1	6%
Grondstoffen in het restafval	Grondstoffen in het restafval		73%
Residu in het restafval	Residu in het restafval	19,1	27%
Ingezameld (fijn) restafval	Ingezameld (fijn) restafval Maastricht '22	70,1	100%

73% Herbruikbare grondstoffen in het restafval

4.2.3 Kosten: Benchmark HHA peiljaar 2021

In de Benchmark Huishoudelijk afval worden de afvalbeheerkosten vergeleken met referentiegemeenten (hoogbouw klasse B). Uit onderstaande grafiek is af te leiden dat de hoeveelheid restafval incl. grof (in 2021) beter is dan gemiddeld en het kostenniveau is ongeveer gemiddeld.

Benchmark Huishoudelijk Afval

4.3 Beschrijving huidig beleid en afvalprestaties Meerssen

De volgende overzichten bevatten een grafische weergave van de voorzieningen die per gemeente worden geboden aan inwoners om hun afval- en grondstoffen aan te bieden.

4.3.1 Service

De verschillende voorzieningen waar inwoners hun afval en grondstoffen kunnen aanbieden zijn schematisch weergegeven in onderstaand schema.

* Diverse verzamelcontainers voor textiel geplaatst en geleegd door SMRO

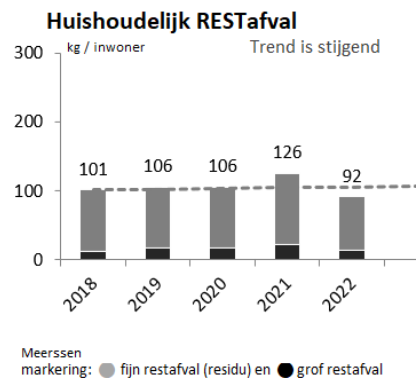
Zie bijlage 2 voor een meer gedetailleerd overzicht.

4.3.2 Milieu

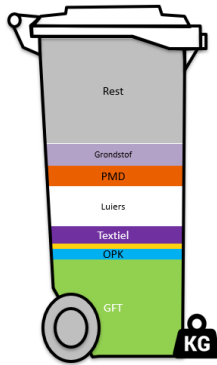
Restafval en potentieel uit sorteeranalyses

Nu wordt in Meerssen 14,3 kg grof en 77,8 kg fijn restafval per inwoner ingezameld⁹.

Op basis van de sorteeranalyse is op te maken dat er nog 67% recyclebare grondstoffen in het restafval worden aangeboden. GFT+E is de belangrijkste stroom, 29,4 kg/inwoner is hiervan nog te herwinnen.

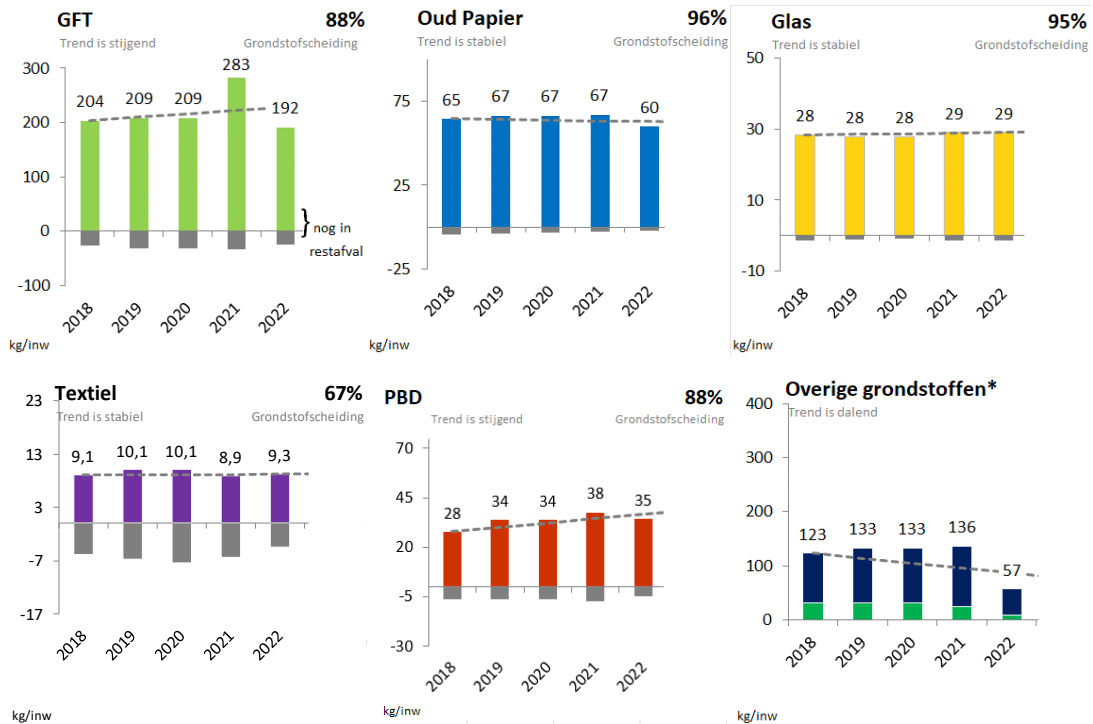
⁹ Na aftrek van nascheiding, zoals ook eerder opgemerkt, cijfers van 2022 zijn geraamd op basis van voorlopige cijfers en aannames.

kg/inwoner	Meerssen	
Groente, Fruit en Tuin-afval	29,4	31%
Oud Papier en Karton	3,1	3%
Glas (verpakkingsglas)	1,7	2%
Textiel	5,2	5%
Plastic-, Metalenverpakkingen en Drankenkartons	6,1	6%
Luiers en incontinentiemateriaal	12,2	13%
Klein Chemisch Afval	0,2	0%
Overige grondstoffen	6,7	7%
Grondstoffen in het restafval		67%
Residu in het restafval	31,6	33%
Ingezameld (fijn) restafval Meerssen '22	96,2	100%

Grondstoffen

Onderstaande grafieken laten de prestatie van de diverse grondstoffen zien. Met name de ingezamelde hoeveelheid GFT+E is erg hoog. Toch is in absolute kilo's nog het meest te winnen met deze stroom. Qua percentage en waarde per kg is textiel de meest kansrijke grondstof.

4.3.3 Kosten: Benchmark HHA peiljaar 2021

In vergelijking met andere gemeenten (klasse D). De afvalprestatie is beter dan gemiddeld. Het kostenniveau ligt rond het gemiddelde.

4.4 Beschrijving huidig beleid en afvalprestaties Valkenburg aan de Geul

De volgende overzichten bevatten een grafische weergave van de voorzieningen die per gemeente worden geboden aan inwoners om hun afval en grondstoffen aan te bieden.

4.4.1 Service

De verschillende voorzieningen waar inwoners hun afval en grondstoffen kunnen aanbieden zijn schematisch weergegeven in onderstaand schema.

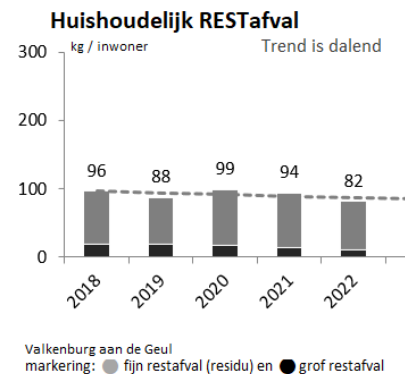
Zie bijlage 2 voor een meer gedetailleerd overzicht.

4.4.2 Milieu

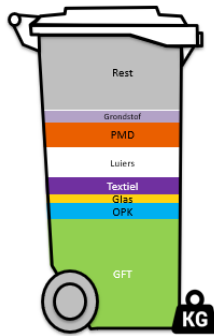
Restafval en potentieel uit sorteeranalyses

De VANG prestatie in Valkenburg aan de Geul is 11 kg grof en 70,5 kg fijn restafval per inwoner¹⁰.

Op basis van de sorteeranalyse is op te maken dat er nog 74% recyclebare grondstoffen in het restafval worden aangeboden. GFT+E is de belangrijkste stroom, 29,4 kg/inwoner is hiervan nog te herwinnen.

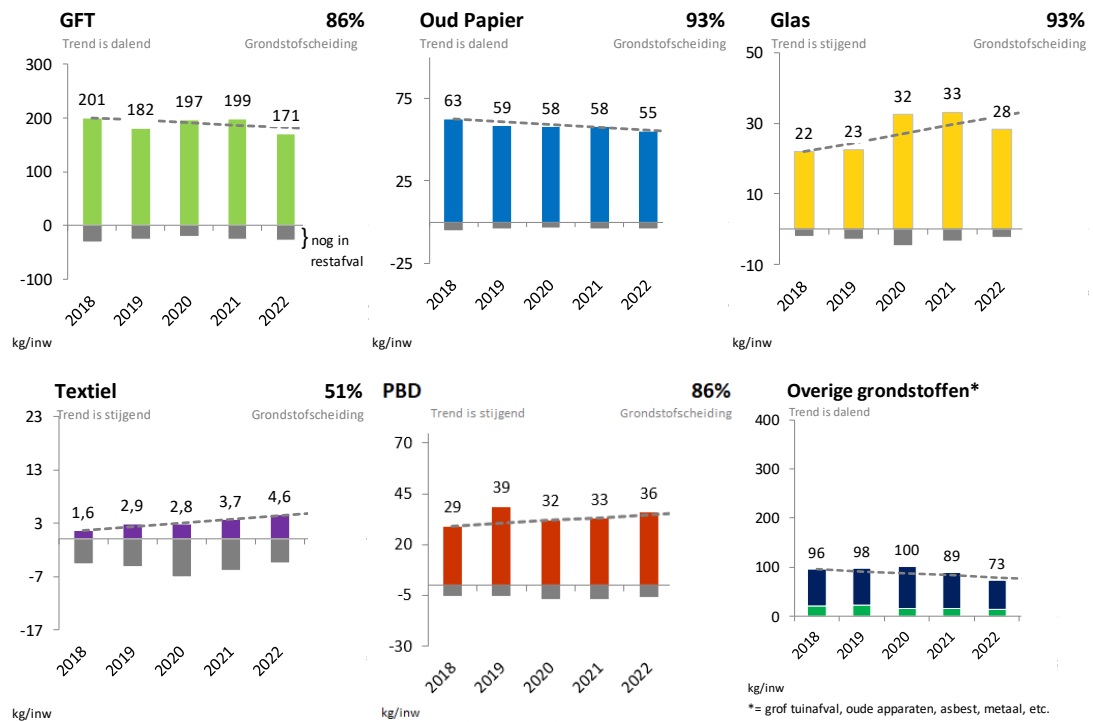
¹⁰ Na aftrek van nascheiding, zoals ook eerder opgemerkt, cijfers van 2022 zijn geraamd op basis van voorlopige cijfers en aannames.

kg/inwoner	Valkenburg aan de Geul	
Groente, Fruit en Tuin-afval	29,4	37%
Oud Papier en Karton	4,3	5%
Glas (verpakkingsglas)	2,4	3%
Textiel	4,6	6%
Plastic-, Metalenverpakkingen en Drankenkartons	6,9	9%
Luiers en incontinentiemateriaal	8,3	10%
Klein Chemisch Afval	0,2	0%
Overige grondstoffen	3,1	4%
Grondstoffen in het restafval		74%
Residu in het restafval	20,9	26%
Ingezameld (fijn) restafval Valkenburg aan de Geul '22	80,1	100%

Grondstoffen

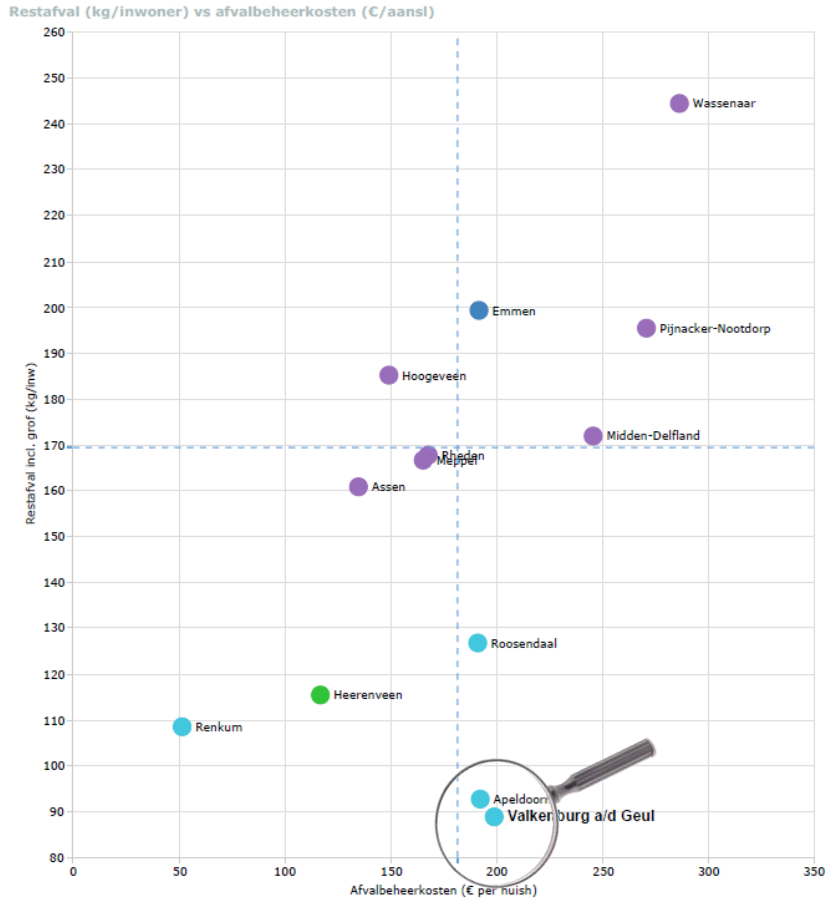
Net als Meerssen: veel GFT+E, ook andere grondstoffen zeer hoog. In absolute kilo's nog het meest te winnen met GFT+E. Qua percentage en waarde per kg is textiel de meest kansrijke grondstof om te verbeteren.

4.4.3 Kosten: Benchmark HHA peiljaar 2021

In vergelijking met andere gemeenten (klasse B). De afvalprestatie is beter dan gemiddeld. Het kostenniveau ligt rond het gemiddelde.

4.5 Inwonerstevredenheid

Voor elke gemeente is begin 2023 een inwonersenquete gehouden. De rapportage daarvan, gepubliceerd door de afdeling Onderzoek & Statistiek van gemeente Maastricht is een bijlage bij dit document.

5 ONTWIKKELINGEN AFVAL- EN GRONDSTOFFENBEHEER

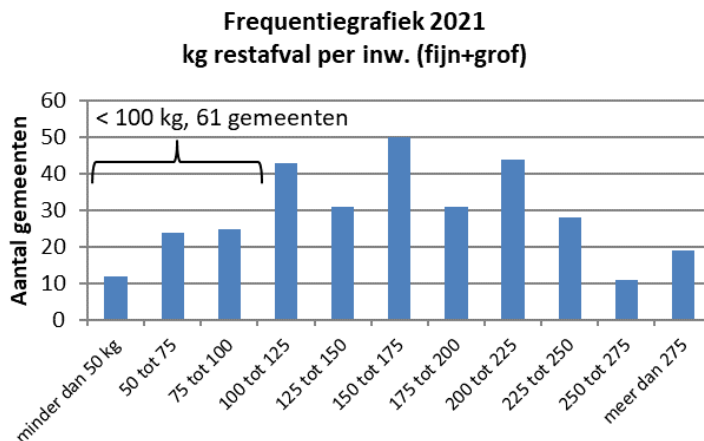
Alle Nederlandse gemeenten hebben te maken met de geschetste maatschappelijke opgaven en moeten keuzes maken over hun optimale mix van beleidsinstrumenten. In het herijken van het afvalbeleid, dat nu loopt in Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul zijn de verschillende ontwikkelingen van belang. Veel ontwikkelingen zijn algemeen, gemeenten hebben in grote lijnen dezelfde uitdagingen. In dit hoofdstuk wordt apart ingegaan op specifieke context uitdagingen in Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul.

5.1 Doelstelling bepalen minder restafval meer kwalitatieve grondstoffen

Nederlandse gemeenten herijken doorgaans eenmaal per vier of vijf jaar hun afvalbeleid. In vrijwel alle gevallen staat een herziene doelstelling centraal: hoeveel kilogram restafvalreductie is haalbaar, gelet op de gemeentelijke bijzonderheden en met behoud van een goede kwaliteit van grondstoffen, en met beheersbare kosten.

Daarnaast wordt de inzet van het instrumentarium herzien. In gemeenten waar nog geen 'diftar'¹¹ of een grote wijziging in het serviceniveau voor restafval (meestal omgekeerd inzamelen¹² genoemd) is doorgevoerd staat dit op de agenda. Is hier politiek draagvlak voor? In gemeenten die wel al een van deze instrumenten inzetten is de uitdaging vaak: hoe kunnen we de kilo's nog verder verlagen nu de 'zwaarste instrumenten' al zijn ingezet.

De volgende grafiek toont het aantal gemeenten dat een bepaalde hoeveelheid restafval per inwoner per jaar inzamelt. De doelstelling van maximaal 100 kg/inwoner restafval (fijn+grof) is in peiljaar 2021 door 61¹³ gemeenten behaald. De meesten van deze gemeenten hebben een lage stedelijkheid en ze hebben vrijwel allemaal (al enige tijd) diftar.

Daarnaast is het borgen en verbeteren van de kwaliteit en recyclebaarheid van de gescheiden ingezamelde stromen een uitdaging. Afkeur moet zo veel mogelijk worden voorkomen. Daarbij worden door recyclingbedrijven steeds hogere eisen gesteld aan de kwaliteit van gescheiden ingezamelde stromen. Dit met het oog op een hoogwaardige verwerking.

¹¹ Met diftar betalen huishoudens een vast basistarief en een tarief voor elke keer dat restafval wordt aangeboden.

¹² Omgekeerd inzamelen duidt op een systeem van bronscheiding waarbij het restafval niet meer aan huis wordt ingezameld, maar dit wordt door burgers weggebracht naar een verzamelcontainer of milieupark.

¹³ Van de 318 gemeenten in de CBS 2021 database, van 37 gemeenten is geen data.

Waar een (verdere) verbetering van de kwantitatieve afvalprestatie al uitdagend blijkt, is het verbeteren van de zuiverheid een extra uitdaging. Een paar inwoners die (onbedoeld) hun afval verkeerd scheidt, zoals infuusmateriaal of groot plastic bij het PBD, kan leiden tot afkeur van de hele vracht met bijkomende hoge kosten. Hier zal extra (gerichte) communicatie voor nodig zijn aan diegenen die vaak moeilijk te bereiken zijn.

Ook mag de noodzakelijke inzet van handhaving niet ten koste gaan van het brede draagvlak voor het afvalbeleid. De samenhang van communicatie, coaching en handhaving moet in veel gemeenten nog ontwikkeld en beproefd worden. Dit kost tijd, terwijl de druk van afkeur van vrachten 'grondstoffen' op korte termijn al financieel drukt op de gemeente.

Specifieke aandachtspunten regio Geul en Maas

In de stad Maastricht is met name afkeur van PBD stroom een grote uitdaging. Meer dan de helft van het PBD wordt inmiddels afgekeurd. De situatie is verslechterd ten opzichte van een paar jaar geleden, met name omdat er strenger wordt gecontroleerd bij verwerkers. Stadsbeheer voert al interventies uit om dit tegen te gaan, zoals het plaatsen van kokers bij de inworpening.

Verder speelt in Maastricht het probleem van (illegale) textielcontainers waar de gemeente geen regie op heeft. Hierdoor kunnen opbrengsten weglekken en is onduidelijk op welke manier het textiel wordt afgezet/gerecycled. Het is onduidelijk of dit op een verantwoorde wijze gebeurt.

In Meerssen en Valkenburg aan de Geul speelt de afkeur van PBD maar zeer beperkt, de inzamelmethode met de transparante zak lijkt te zorgen voor een zuiverdere stroom. Inwoners stoppen veel minder vaak restafval of andere stoffen in deze zakken doordat de zak transparant is en voor de deur staat waardoor er meer sociale druk is om het goed aan te bieden.

In Meerssen is er een uitdaging voor het GFT+E-afval. Er wordt zeer veel GFT+E ingezameld doordat inwoners grote tuinen hebben. Veel tuinafval wordt wekelijks via takkenbundels naast de GFT+E container aangeboden.

5.2 Stijgende afvalstoffenheffing?

In de meeste gemeenten is de afvalstoffenheffing sinds 2017 jaarlijks sterk verhoogd. De verwachting is dat de in de laatste jaren ingezette stijging van de afvalstoffenheffing sterk doorzet in de komende jaren. Prijsopdrijvende aspecten zijn:

- Jaarlijkse toename van loonkosten in de sector als het gevolg van de economie brede inflatie, met name vanaf 2022;
- Aanvullende prijsprykkels vanuit het Rijk om afvalverbranding te ontmoedigen. Zowel de afvalstoffenbelasting als een CO₂-heffing;
- Ook bij het verder uitrollen van het principe van 'de vervuiler betaalt' en de verschuiving van het belasten van arbeid naar het belasten van consumptie zal afval als gevolg van 'consumptie' ook zwaarder belast worden;
- Strengere kwaliteitseisen ten aanzien van ingezamelde grondstoffen, waarbij de gemeenten een financieel risico lopen op afkeur;
- Noodzakelijke investeringen op het gebied van Milieu (Milieuparken, wagenpark, etc.) en gezondheid en Arbo (personeel, fysieke belasting, etc.).

Anderzijds kunnen gescheiden ingezamelde grondstoffen geld opleveren of in ieder geval tegen lagere kosten (dan verbranden) worden verwerkt. Wereldmarkttarieven van secundaire grondstoffen en prijzen voor (bio)brandstof en elektriciteit kunnen zich afhankelijk van de conjunctuur beide kanten op bewegen. De afvalstoffenheffing kan dus dalen en stijgen,

maar de verwachting is dat alleen al door prijsinflatie (jaarlijkse indexering) vaker sprake zal zijn van stijging in plaats van daling.

Specifieke aandachtspunten regio Geul en Maas

De regio heeft te maken met bovenstaande ontwikkelingen (cao, brandstof, onzekerheid grondstoffenmarkten, etc.). In het bijzonder de Afvalsamenwerking Limburg-aanbesteding waarvan verwacht wordt dat de tarieven voor GFT+E en restafval veel hoger zullen zijn. De gemeenten hebben geen directe invloed op deze ontwikkelingen; prijzen zijn niet beïnvloedbaar, maar kilo's en zuiverheid van het afval wel.

5.3 Discussie: nascheiden van huishoudelijk afval

De vraag of PBD moet worden bron- of nagescheiden speelt ook in veel gemeenten. Dit speelt met name in gemeenten waar de inzamelprestatie van het aan de bron scheiden van PBD lastig blijkt te zijn.

Veel van de waardevolle grondstoffen zijn echter alleen (of het meest efficiënt) herbruikbaar als ze brongescheiden zijn ingezameld. Anders raken de grondstoffen te veel vervuild door andere materialen en worden ze ofwel onbruikbaar voor recycling ofwel kost het te veel tijd en geld om de grondstoffen te ontdoen van de vervuiling. PBD blijft wel herbruikbaar wanneer dit uit het restafval gesorteerd wordt door een (na)scheidingsinstallatie.

Bovendien is sinds 1 juli 2020 het 'Besluit gescheiden inzameling huishoudelijke afvalstoffen' van kracht. Gemeenten zijn daardoor wettelijk verplicht om GFT+E, papier, metaal, kunststof, glas en elektronische apparatuur gescheiden in te zamelen¹⁴. Voor PBD geldt de verplichting tot gescheiden inzameling tenzij nascheiding geen nadelige gevolgen heeft voor de omvang en kwaliteit van recycling of hergebruik. Voor de andere genoemde stromen geldt dat substantiële en kwalitatief hoogwaardige recycling alleen met bronscheiding mogelijk is.

De keuze voor gemeenten voor bron- of nascheiden gaat in de praktijk dus alleen over PBD. Het nascheidingsresultaat is onder meer afhankelijk van de technische effectiviteit van de installatie en de samenstelling van het huishoudelijk restafval. Voor een goed nascheidingsresultaat is het ook van belang om de natte fracties zoals GFT+E zoveel als mogelijk gescheiden worden en niet in het restafval belanden.

Een verdiepende tekst over de mogelijkheden voor nascheiding en de relatie met ander beleidsinstrumentarium is opgenomen in bijlage 1.

Specifieke aandachtspunten regio Geul en Maas

Ook voor Maastricht, Meerssen en Valkenburg geldt: Bronscheiding levert op dit moment betere scheidingsresultaten dan nascheiding dus is bronscheiding vereist. Nascheiding van PBD is wel een optie voor deelgebieden waar bronscheiding niet goed lukt (bijvoorbeeld hoogbouw).

5.4 Producentenverantwoordelijkheid

Om de circulaire ambities te kunnen realiseren is er vanuit de gemeenten de roep om

¹⁴ Met dit besluit wordt de hoofdregel van de (Europese) kaderrichtlijn afvalstoffen (verplichtingen om bioafval, papier, metaal, kunststof, glas, textiel en gevaarlijke afvalstoffen gescheiden in te zamelen) expliciet verankerd in de nationale regelgeving voor huishoudelijke afvalstoffen. Er zijn uitzonderingen mogelijk.

producenten bij het ontwerp van hun product al rekening te houden met de mogelijkheid voor hergebruik na de levensduur van het product. Hiervoor hebben gemeenten in VNG in 2021 de motie “Stop met sturen aan de achterkant” aangenomen, die het standpunt vormt in de overleggen met het Rijk en producenten.

Producentenverantwoordelijkheid krijgt steeds meer vorm. Tegenwoordig gaat het om ‘uitgebreide producentenverantwoordelijkheid’ (UPV) wat betekent dat producenten verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer van de producten die door hen op de markt zijn gebracht. De uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor consumptiegoederen en verpakkingen is ingezet om de transitie naar een circulaire economie te bevorderen. Daarbij is ook een doel om bij het ontwerp van producten al meer rekening te houden met het beperken van latere kosten voor afvalverwerking, hergebruik of recycling.

In Nederland zijn al UPV-systemen voor o.a. verpakkingen, papier, vlakglas, autobanden, batterijen en elektronisch afval. Dit is uitgebreid met matrassen (per 2022) en textiel (per medio 2023). De meest voorkomende UPV-instrumenten zijn inzamelings- of recycling doelstellingen, heffingen in de consumentenprijs en statiegeldsystemen.

De producentverantwoordelijkheid krijgt in de praktijk op verschillende wijzen vorm:

- Materieel, waarbij producenten zelf zorgdragen voor retoursystemen voor verpakkingen (bijvoorbeeld via statiegeld) en/of producten;
- Financieel, waarbij producenten een vergoeding beschikbaar stellen aan (vaak) gemeenten voor hun rol in de keten zoals verzorgen van inzamelvoorzieningen zoals containers of een ander retoursysteem.

Voor veel grondstoffen met enig volume zal, ook bij verder uitgewerkte producentenverantwoordelijkheid, blijven gelden: het is efficiënt als een (gemeentelijke) inzamelaar met ervaring met huis-aan-huis logistiek hier een belangrijke rol speelt. Ook bij inzameling door een maatschappelijke instelling of door verenigingen zal de gemeente een regierol houden of krijgen.

Goede afspraken tussen gemeenten en (vertegenwoordigers van) producenten zijn van groot belang. VNG is vaak de partij die namens de gemeenten aan tafel zit.

Voorbeeld: Matrassen

Vanaf januari 2022 geldt er producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor matrassen. Dat betekent concreet dat producenten zich inzetten voor maximale inzameling en recycling van matrassen. Dit kan via verkoopkanalen van beddenwinkels, maar het betekent ook dat waar matrassen worden ingezameld door de gemeentelijke inzamelaars (op milieuparken), zij hiervoor vergoed moeten worden door de producenten. Momenteel is deze vergoeding van producenten nog niet 100% en vraagt de gemeente nog geld per matras. In het voorstel voor de poorttarieven 2024 zijn matrassen gratis.

In de landelijke programma's en wet- en regelgeving zal ook voor UPV steeds meer aandacht worden geschonken aan ‘design for recycling’. Het bevorderen van ecodesign gaat dus een steeds grotere rol spelen in de verantwoordelijkheid van de producenten. Op Nederlands en Europees niveau zal de overheid daartoe concrete eisen stellen aan producten, zoals reparatiemogelijkheid, het eenvoudig scheiden van de verschillende materialen en grondstoffen in de afdankfase, et cetera.

Dit kan op (langere) termijn de samenstelling van het gemeentelijk afval veranderen, waardoor verdere afvalscheiding gemakkelijker wordt.

5.5 Schone straat en zwerfafval

Ook bijplaatsingen en zwerfafval op straat is in veel gevallen een thema waar veel maatschappelijke en politieke aandacht voor is, met name in de grotere steden. Een 'vuile stad' ondermijnt het afvalbeleid en vergroot het risico op vestiging en overlast van plaagdieren ongeacht of dit door bedrijfsafval op straat, huishoudelijke afvalzakken op straat die ontsieren, of vervuilde milieuperron gaat. Anders dan vaak gedacht wordt, beperkt de problematiek zich niet tot steden met een diftar-systeem of recent gewijzigd beleid. Met name in zogenaamde 'hotspots', waar een grotere hoeveelheid of hogere frequentie van bijplaatsingen met een structurele aard wordt waargenomen vergeleken met een gemiddelde containerlocatie, is het een zeer zichtbaar element van het gemeentelijk afvalbeleid.

Er wordt in veel gemeenten geëxperimenteerd met gedragsinterventies zoals 'containertuintjes' of communicatieborden bij 'hotspots'. Het blijft echter vaak een hardnekkig fenomeen.

Bedrijfsafval valt niet binnen de wettelijke zorgplicht van gemeenten. Maar het verkeerd aanbieden van bedrijfsafval raakt wel de gemeentelijke zorg voor de schone openbare ruimte.

Specifieke aandachtspunten regio Geul en Maas

Mede vanwege het stedelijke karakter is dit vooral in Maastricht een groot thema. Op regelmatige basis is er sprake van bedrijfsafval of huishoudelijk afval dat op straat ligt buiten de toegestane aanbiedingstijden. Ook wordt afval 'bijgeplaatst' bij milieuperrons.

Naast de ervaren overlast van inwoners zorgt dit voor een grote belasting voor Stadsbeheer en Handhaving. De totale kosten die Stadsbeheer heeft voor het opruimen van illegale dumpingen in de openbare ruimte waren in 2022 €82.000,- en hieraan werd ca. 1.600 uur besteed. Illegale stortingen over het hele jaar wogen samen 253.908 kg.

Verder werd er in 2022 12.500 uur aan het opruimen van bijplaatsingen op milieuperrons besteed en de kosten hiervoor waren € 368.900. Het totale gewicht van de bijplaatsingen was 861.380 kg. (Bron Stadsbeheer)

Verder speelt toerisme in Valkenburg aan de Geul een rol. Toeristen willen graag hun afval op zondag kwijt en dit vraagt een gebiedsspecifieke aanpak.

5.6 Bedrijfsvoering

5.6.1 Organisatievorm uitvoering

In diverse gemeente wordt de keuze van de uitvoering van het afvalbeheer heroverwogen (zelf uitvoeren, uitbesteden of samenwerken met buurgemeenten). Dit kan financieel gedreven zijn, maar in veel gevallen ook vanuit de behoefte om een geschikte strategische partner te kiezen om de maatschappelijke ontwikkelingen het hoofd te bieden. De gemeenten en de aan hen verbonden of gecontracteerde uitvoerders moeten daarom uitvoering kunnen geven aan de volgende zaken:

Afval en grondstoffenbeheer: Nieuwe rol van gemeenten en inzamelaars

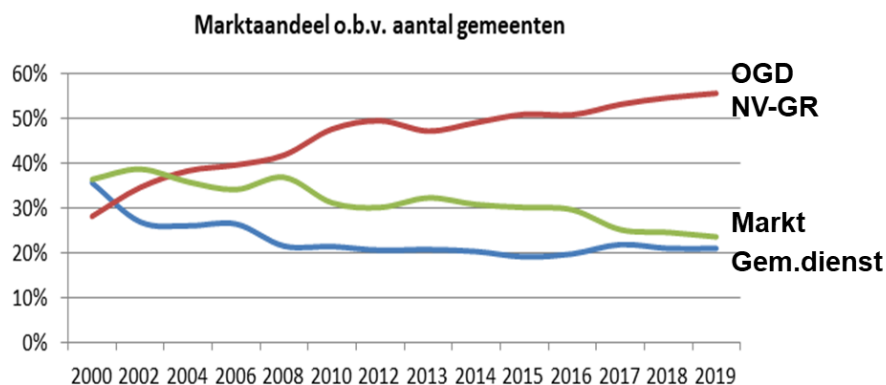
- A. Van nadruk op logistieke dienstverlening naar **verregaande gedragsverandering** in de omgang met afvalstromen. Dit wordt extra prioriteit bij verdere aanscherping van de kwantiteit en kwaliteitsdoelen.
- B. **Integrale aanpak en duidelijke regie** op grondstofstromen binnen de gemeente: beleid, eigen uitvoering, (innovatieve) communicatie (ook ICT), samenwerking met maatschappelijke partners, samenhang op systemen vanuit de producentenverantwoordelijkheid en handhaving/coachen.
- C. Door gemeente gewenste **diversificatie (maatwerk) dienstverlening**
b.v.: extra grondstoffen gescheiden inzamelen (bv luiers), gebiedsgerichte inzamelvoorzieningen (b.v. GFE bij hoogbouw, afwijkende inzamelservice buitengebied). Dit kan zowel opschalen (extra grondstof) als afschalen (bij volgroeide retourlogistiek) betekenen.
- D. Ingaan op **dynamiek grondstoffenmarkten**, grondstoffenmanagement, eigen overslag en op-schoonlocaties. Van microschaal en regionale afzet naar internationale markt (per stroom).
- E. Verdere **efficiëntie en modernisering inzameling**: het legen van containers op vulgraad route-optimalisatie op basis van ICT en databeheer.
- F. Publiek-privaat de ketens sluiten. Initiatieven als een **Circulair Ambachtscentrum**, regionale functie met verbinding MKB.

Bovenstaande kan aanleiding zijn om de uitvoeringsvorm te wijzigen, of de bestaande uitvoeringsvorm te laten doorontwikkelen.

Zelf doen, samenwerken of uitbesteden?

In Nederland kiezen veel gemeenten bij het organiseren van het huishoudelijk afvalbeheer voor intergemeentelijke samenwerking. 85% van de huishoudens wordt bediend door een overheidsorganisatie. De grafiek toont de drie gebruikelijke organisatievormen: zelf doen/ gemeentelijke dienst, samenwerking in een overheidsgedomineerd bedrijf (OGD) en uitbesteding aan de markt/particulier bedrijf. Een overheidsgedomineerd bedrijf kan de vorm hebben van een Gemeenschappelijke Regeling (GR) of Naamloze Vennootschap (NV). Dit is in de grafiek gecombineerd omdat de uitvoeringsorganisaties, los van de juridische structuur sterk op elkaar lijken.

In de afgelopen twee decennia is het aantal gemeentelijke samenwerkingsverbanden (gemeenschappelijke regeling of overheidsvennootschap) fors toegenomen. Samenwerking moet ondersteunen in het op effectieve en efficiënte wijze realiseren van de ambitieuze doelstellingen op het gebied van VANG: van afval naar grondstoffen.

Specifieke aandachtspunten regio Geul en Maas

De gemeenten Maastricht Meerssen en Valkenburg aan de Geul hebben al stappen gezet om tot een brede GR en bijbehorende uitvoeringsorganisatie te komen die de verschillende rollen kan uitvoeren. Er is geen aanleiding om dit te herzien. Wat betreft het ontwikkelen van een Circulair ambachtscentrum wordt er al intensief samengewerkt met Kringloop Zuid. In de kringloop zijn al verschillende werkplaatsen; fietsen, meubel, elektra en muziek. Deze werkplaatsen worden uitgebreid. Verder komt er een nieuwe werkplaats voor planten bij.

5.6.2 Arbeidsmarkt, veiligheid en Arbo-eisen

De functie van medewerkers in de sector verandert mee met de moderne afvalinzameling. Voor een aantal van deze functies (o.a. chauffeurs) is de huidige arbeidsmarkt krap, terwijl organisaties vergrijzen.

Ook arbeidsbelasting is een actueel thema. De Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA), waarin zij richting de Stichting Arbocatalogus Afvalbranche (StAA) heeft aangegeven de onderdelen fysieke belasting huisvuilbeladers uit de bijlage van de Beleidsregel Arbocatalogi 2019 per 18 mei 2022 te zullen schrappen. Dit is in de zomer van 2022 ook met het GR bestuur Geul en Maas gecommuniceerd.

Specifieke aandachtspunten regio Geul en Maas

Door de relatief arbeidsintensieve wijze van inzamelen van restafval is arbeidsbelasting een belangrijk thema in de regio. De restafvalzak leidt tot een hogere arbeidsbelasting dan bijvoorbeeld een ondergrondse container of minicontainer. De directie van Stadsbeheer Maastricht schrijft over de Arbo catalogus:

Uit de eerste inzichten wordt duidelijk dat de leidraad vooral consequenties heeft voor de huidige (arbeidsintensieve) manier van GFT+E-inzameling en restafvalinzameling in de drie gemeenten. Bij een gelijkblijvend serviceniveau van de inzameling zal omwille van de leidraad meer materieel en personeel moeten worden ingezet om dezelfde productiviteit c.q. output te realiseren. Continuering van de huidige manier van afvalinzameling zal naar verwachting leiden tot hogere kosten. Een alternatief is minder arbeid belastende inzamelingsystemen zoals meer gemechaniseerde inzameling, minder frequent inzamelen, et cetera.

Dit raakt ook de wijze waarop papier nu wordt ingezameld door vrijwilligers. Marktpartijen (inzamelaars en verwerkers) zijn steeds minder bereid mee te werken aan deze praktijk. Veiligheidseisen voor het werken met inzamelmaterieel, maar ook de irreguliere tijden van de inzameling zijn belangrijke argumenten.

5.7 Maatwerk voor specifieke doelgroepen

In veel Nederlandse gemeenten waaronder Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul wordt gezocht naar een optimale mix tussen efficiëntie (en dus uniformiteit) en maatwerk voor specifieke doelgroepen. Dit gaat over de logistieke inzameling, maar zeker ook over communicatiewijzen, tarifiering en handhaving.

Voorbeelden van dit type doelgroepen zijn: Studentencolleges, Hoogbouwwoningen of woonvormen voor ouderen. Ook bedrijven verschillen sterk in het type afval dat ze aanbieden. Willen gemeenten hier een rol spelen door middel van het reinigingsrecht? En wat zijn de kaders?

Ook is het vermelden waard dat Stichting Afvalfonds Verpakkingen¹⁵ in 2022 is gestart met een inzamelsysteem voor scholen en bedrijven. Scholen en bedrijven kunnen zich aanmelden bij het Afvalfonds om plastic, drankenkartons en glazen verpakkingen gescheiden aan te bieden. De kosten voor transport en alle stappen daarna, zoals de sortering en recycling, neemt het Afvalfonds voor haar rekening door afspraken te maken met afvalinzamelaars en verwerkers. Hiermee maakt het Afvalfonds het voor scholen en bedrijven gemakkelijker om verpakkingen te scheiden en aan te bieden voor recycling.

Specifieke aandachtspunten regio Geul en Maas

Met name in Maastricht is er veel hoogbouw en zijn er veel studentencomplexen. Hoogbouw en studentencomplexen hebben weinig opslagcapaciteit voor grondstoffen gescheiden inzamelen. Maatwerk is in dit soort gebouwen gewenst. In 2020 is systematisch onderzoek gedaan naar de succes- en faalfactoren voor GFE-inzameling¹⁶. Daaruit bleek dat opslag in huis faciliteren, attitude-beïnvloeding en groepsdoelen stellen en feedback effectieve maatregelen zijn. De basis moet in ieder geval op orde zijn. Concreet betekent dit communicatie met inwoners, een GFE-bakje voor in de keuken en een GFT+E-container in de nabijheid. Verder zul je als gemeente een tijdje moeten blijven stimuleren met interventies om nieuw gewoontegedrag te bereiken.

¹⁵ De Stichting Afvalfonds Verpakkingen (afgekort als Afvalfonds) is een onafhankelijke stichting die in Nederland verantwoordelijk is voor de uitvoering van het Besluit Beheer Verpakkingen en Afvalstoffen (afgekort als BBVA). Het doel van het Afvalfonds is om bij te dragen aan het verminderen van de hoeveelheid verpakkingsafval en het bevorderen van recycling. Het Afvalfonds wordt gefinancierd door bedrijven die verpakte producten op de Nederlandse markt brengen.

¹⁶ <https://www.infomil.nl/actueel/nieuws-perspectief-1/verbetering-afvalscheiding-hoogbouw-mits/>

6 THEMA'S VOOR HET NIEUWE BELEIDSKADER

Bovenstaande hoofdstukken zijn gericht op het schetsen van een totaalbeeld van de huidige situatie en de voorziene ontwikkelingen en uitdagingen. In het proces gericht op een Regionaal Beleidskader worden drie sessies met de intergemeentelijke raadsklank-bordgroep voorbereid.

6.1 Sessie 1. Opstarten proces en positionering samenwerking

- *Positionering:* Welke rol en positie heeft de gemeente t.o.v. gemeenschappelijke regeling Geul en Maas, Afval Samenwerking Limburg en andere relevante organisaties? Wat is de toekomstverwachting van samenwerking in de grotere regio?
- *Beleidsautonomie:* Op welke onderwerpen en in welke mate wensen gemeenten lokaal maatwerk, en welke impact heeft dit op de regionale samenwerking van gemeenschappelijke regeling Geul en Maas?
- *Synergie:* Welke synergie is te bereiken door (behoud of uitbreiding van) regionale samenwerking?
- *Scope en invloed:* De relatie tussen gemeentelijk afval- en grondstoffenbeheer en de (regionale) circulaire economie, en de (on)mogelijkheden voor (regionaal of lokale) ambities. Het gaat hierbij ook over de rol en (soms beperkte) invloed van de gemeente. Inclusief een toetsing op collegeprogramma's.

6.2 Sessie 2. Ambitie, strategie en instrumentarium

- *Ambitie:* Duiding van (resterende) grondstoffen in het huishoudelijk restafval. Waar liggen kansen voor verdere scheiding? Afweging tussen kwantitatieve doelstellingen (kilo's/percentages) en meer kwalitatieve doelstellingen (recycling in keten);
- *Strategie:* Afweging inzake o.a.: 1) bronscheiding versus nascheiding, 2) selectie van (nieuwe) prioritaire grondstofstromen, 3) andere (meer specifieke) afvalonderwerpen, zoals impact van producentenverantwoordelijkheid en nieuwe verwerkingstechnologieën (zoals op Chemelot), 4) regionale/lokale grondstofketens (al dan niet via samenwerking);
- *Mogelijke maatregelen en instrumentarium* op het gebied van voorzieningen, prijsprikkels, communicatie, gedrag interventies, preventie en participatie, handhaving en techniek (b.v. nascheiden).

6.3 Sessie 3. Inspelen op voorziene ontwikkelingen en thema's

- *Omgeving:* Welke lokale of regionale ontwikkelingen zijn relevant voor de komende planperiode? En welke afwegingsruimte en kaders zijn hiervoor te stellen? Hierbij ook relevante stakeholders zichtbaar maken;
- *Kwaliteitseisen grondstofstromen. In het bijzonder: afkeur PBD-stromen. Wat is nodig voor meer circulariteit.* Verder kijken dan inzamelen alleen;
- *Bedrijfsvoering:* Impact Arbo-leidraad, Containermanagement en ICT;
- *Producentenverantwoordelijkheid, textiel; met (illegale) containers buiten zicht*

gemeente. Maar ook toekomstige UPV's: Luiers, meubels etc.;

- *Schone stad, Milieuperrons, Aanpak (zwerf-) afvalproblematiek in de stad en plaagdierenproblematiek die hieraan verbonden is*
- *Bedrijfsafval;*
- *Maatwerk: o.a. Hoogbouw en studentencomplexen;*
- *Toekomstbestendigheid inzet vrijwilligers bij de papierinzameling.*

6.4 Afsluitend: Bespreken concept beleidskader

-0-0-0-

Gemeente Maastricht

Sfeervol Meerssen

BIJLAGEN

bijlage 1 **Mogelijkheden nascheiding huishoudelijk afval**

Welke grondstoffen kunnen worden nagescheiden?

Veel van de waardevolle grondstoffen zijn alleen (of het meest efficiënt) herbruikbaar als ze brongescheiden zijn ingezameld. Anders raken de grondstoffen te veel vervuild door andere materialen en worden ze ofwel onbruikbaar voor recycling ofwel kost het te veel tijd en geld om de grondstoffen te ontdoen van de vervuiling. Voorbeelden van deze stromen zijn GFT+E, oud papier, glas en textiel. Papier en textiel worden bijvoorbeeld onbruikbaar als ze nat en vies worden (door bijvoorbeeld de aanwezigheid van GFT+E in de restzak). Het apart inzamelen van GFT+E levert onder andere compost op, een goede voedingsbron voor tuinen en akkerbouw. Wanneer GFT+E in het restafval zit kan het deels nog wel gebruikt worden voor vergisting voor biogas, maar kan er geen compost of andere bioproducten meer van worden gemaakt. Een deel (het residu na vergisting) wordt daarom alsnog verbrand in de restafvalverbrandingsinstallatie.

PBD blijft wel herbruikbaar wanneer dit uit het restafval gesorteerd wordt door een (na)scheidingsinstallatie. Bovendien zijn de technieken voor het nascheiden steeds beter waarmee ook steeds meer verpakkingen uit het afval kunnen worden gesorteerd. Daarom hoeft deze stroom niet in alle gemeenten gescheiden ingezameld te worden. Elke gemeente mag zelf kiezen of deze stroom aan de bron ingezameld wordt, of achteraf nagescheiden.

De keuze voor gemeenten voor bron- of nascheiden gaat dus primair over de plastic verpakkingen en drankenkartons. Het is een misvatting dat met de huidige (en toekomstige) innovatieve technieken van nascheiden al het huishoudelijk afval in één bak of zak ingezameld zou kunnen worden. Het is en blijft van belang om bepaalde grondstoffen zoals GFT+E, oud papier, glas en textiel en de grondstofstromen op een milieustraat zo veel als mogelijk aan de bron te scheiden. De kwaliteit en herbruikbaarheid van deze grondstoffen kan alleen worden geborgd door ze aan de bron te scheiden.

Welke andere technische be- of verwerkingsprocessen zijn mogelijk?

Ook andere niet aan de bron gescheiden materialen kunnen uit het restafval worden nagescheiden, zoals metalen en inert materiaal (zand, kleine glas korrels en ander klein keramisch materiaal). Dit inert materiaal wordt veelal hergebruikt als bouw materiaal in de weg- en woningbouw.

GFT+E

Enkele restafvalverwerkers bewerken ook de zogenaamde organisch natte fractie (ONF) in het restafval, zoals het aanwezige GFT+E, etensresten en andere biomaterialen. Dit wordt veelal vergist voor de productie van biogas/groengas. Het omzetten van deze biomaterialen betreft nuttig hergebruik (energieopwekking) en telt dus niet mee als recycling. Vergisting van ONF (tot biogas) zonder dat het compost weer als grondstof kan worden ingezet levert geen voordelen boven het leveren van energie uit een afvalenergiecentrale en daarom worden meer hoogwaardigere toepassingen van ONF nog onderzocht. Tot op heden zijn er nog geen scheidingsinstallaties waar de techniek hoogwaardige toepassing van ONF kan realiseren en is het juist van belang voor de kwaliteit en rendement van het nascheiden van PBD dat er zo min mogelijk ONF zich in het restafval bevindt.

Overige grondstoffen

Ook zijn er restafvalverwerkers die restanten van papier en plastic uit het restafval scheiden. Deze stroom is echter niet geschikt voor recycling en wordt ingezet als secundaire brandstof

ter vervanging van fossiele brandstoffen. Bijvoorbeeld in cementovens. Dit is een nuttige toepassing, maar geldt niet als recycling. Tot slot is nog het vermelden waard dat ook voor het nascheiden van luiermateriaal een techniek is ontwikkeld (Omrin).

Bij het laten verwerken van het huishoudelijk restafval is het voor gemeenten dus nuttig om ook deze aanvullende technische nabewerkingsstappen mee te wegen bij aanbestedingen en het sluiten van (restafval)verwerkingscontracten, ongeacht of er sprake is van bron- of nascheiding van PBD.

Het verschil in kwantiteit en kwaliteit c.q. herbruikbaarheid

Exacte cijfers over de output en het rendement van nascheidingsinstallaties (c.q. het aandeel PBD in restafval dat bij nascheiding wordt herwonnen) worden door betrokken ondernemingen niet breed gedeeld. Wel is uit studies gebleken dat momenteel maar een deel van het aanwezig PBD uit het restafval nagescheiden, gesorteerd en gerecycled kan worden. Een probleem bij nascheiden is dat de nagescheiden verpakkingen meer belast zijn met bijvoorbeeld organische vervuiling. Zachte plastics zoals folies raken snel vervuild door overige (natte) fracties in restafval en zijn dan minder bruikbaar.

Het nascheidingsresultaat is onder meer afhankelijk van de technische effectiviteit van de installatie en de samenstelling van het huishoudelijk restafval. Voor een goed nascheidingsresultaat is het ook van belang om de natte fracties zoals GFT+E zoveel als mogelijk gescheiden worden en niet in het restafval belanden. Kwantitatief (breed) onderzoek dat daadwerkelijk aantoont welke methode een betere kwaliteit c.q. herbruikbaarheid oplevert van ter recycling aangeboden materiaal ontbreekt. Er worden verschillen opgemerkt op bijvoorbeeld moleculair niveau¹⁷, geur en esthetiek, maar deze verschillen zijn relatief klein. Vooralsnog is de keuze voor bron- of nascheiding niet te maken op basis van kwaliteitsverschil, maar zijn voornamelijk andere factoren bepalend.

Het gemak voor de burger?

De keuze voor scheiden aan de bron of nascheiden van PBD is ook een politiek-bestuurlijke keuze. Gemeenten zijn daarin autonoom en kunnen een politieke afweging maken. Nascheiden kiest men dan vooral voor het gemak van de inwoners. Zij hoeven dan PBD niet meer gescheiden te houden, op te letten wat er wel of niet bij mag, en kunnen PBD dan gewoon bij het restafval deponeren.

Indien de keuze voor nascheiding wordt gemaakt (met de focus op PBD), moet men er wel rekening mee houden dat het een extra uitdaging wordt om de afvalbeheerprestaties als geheel op een hoog peil te brengen. De gangbare beleidsinstrumenten, die gebruik maken van het onderscheid tussen ongewenst restafval enerzijds en gewenste recyclebare grondstoffen anderzijds, zijn minder effectief inzetbaar. Een lagere inzamelfrequentie van restafval (waardoor inwoners gestimuleerd worden om meer grondstoffen te scheiden) is nauwelijks mogelijk omdat in dit restafval ook het volumineuze PBD zit. En diftar, waarbij inwoners een tarief betalen per keer dat het restafval wordt aangeboden, is ook moeilijk toepasbaar. Inwoners betalen dan voor het aanbieden van een kunststof (PBD) omdat zij niet meer in de gelegenheid worden gesteld deze grondstof gescheiden van het restafval te houden.

¹⁷ Maaskant-Reilink, E., Thoden van Velzen, E. U., & Smeding, I. W. (2020). Moleculaire verontreiniging in gerecyclede kunststoffolie uit bron- en nascheiding. (Rapport / Wageningen Food & Biobased Research ; No. 2033). Wageningen: Wageningen Food & Biobased Research. <https://doi.org/10.18174/518646>

bijlage 2 Inzameldienstverlening gemeenten (DVO)

Dienstverlening 2022 Maastricht

DVO v.o	Laagbouw	Hoogbouw	Uitvoering door		
	Restafval	Betaalde restzak om de week (26 x per jaar) opgehaald		Betaalde restzak elke twee weken (26 x per jaar) opgehaald of in ondergrondse containers met E-slot en afvalpas.	Stadsbeheer (SB) Maastricht
	Bedrijfsafval van Kantoor, Winkels en Diensten (KWD) indien dit qua aard en samenstelling gelijk is aan huishoudelijk afval (naast restafval ook GFT en OPK)				
Groente-, fruit-, tuinafval en etensresten (GFT+E) (bioafval)	Groene emmer (25 ltr) minicontainer (140 ltr) wekelijks (52x per jaar) geleegd. Wekelijks ook 2 bundels (colli) snoeiafval.	Meest gaat met groene emmer (25 ltr). Voor een aantal zijn centrale inzamelpunten	SB Maastricht		
Plastic-, Blik en Drankkartons (PBD)	Ondergrondse wijkcontainers op 56 milieuperrons in de buurt		SB Maastricht		
Oud Papier en Karton (OPK)	Losse colli een keer per maand (12x per jaar) opgehaald (vrijwilligers).		SB Maastricht met beladers verenigingen SUEZ in binnenstad		
	Ondergrondse wijkcontainers op milieuperrons in de buurt		SB Maastricht		
Glas	Ondergrondse wijkcontainers op milieuperrons in de buurt		SB Maastricht		
Luiers	Bovengrondse verzamelcontainers met E-slot (toegang voor 4 jaar op aanvraag) met (gratis) speciale 25-liter zak op milieuperrons in de buurt		SB Maastricht		
Textiel	Inzamingeling door charitatieve kledinginzamelaars obv vier vergunningen per jaar (4x per jaar)		Divers		
	In planning: inzamelvoorzieningen eigen regie op milieuperrons				
Klein Chemisch Afval (KCA)	Milieupark en detailhandel (batterijen/cartridges/energiezuinige lampen).		SB Maastricht Stichting Open (batterijen en energiezuinige lampen)		
Grofvuilregeling	Wekelijks, op afspraak (on-line) op woensdagen (maximaal 2 m ³) betaling met pin aanhuis.		SB Maastricht		
Snoeiafval	Naast de minicontainer voor GFT+E				
Kringloopgoederen	Zelf wegbrengen of ophaalservice op afspraak (gratis)		Kringloop Zuid (stichting)		
Milieupark	Er kunnen circa 27 stromen gescheiden worden aangeboden Op de milieuparken geldt een uniform acceptatiebeleid		SB Maastricht		
	Beatrixhaven ma,di,wo&vr: 9:00-17:00 za: 8:00-16:00 grofafval betaald (m3)	Randwyck ma,di,do&vr: 9:00-17:00 za: 8:00-16:00 grofafval betaald (m3), geen asbest	Het Rondeel ma,wo,do&vr: 9:00-17:00 za: 8:00-16:00 grofafval betaald (kg), geen asbest	Valkenburg do en vr: 13.00-19:00 za: 9:30-16:30 grofafval betaald (kg), geen asbest	Inwoners van MMV kunnen (met milieupas) gebruikmaken van alle 9 milieustraten van Rd4
Opmerkingen	Inzamingeling van (K)EEA door Stichting Open bij detailhandel en milieupark. Inzamingeling van oude medicijnen en injectienaalden bij apothekers. Tegemoetkoming Medisch afval en incontinentieafval van huishoudens (gratis restafvalzakken worden vertrekt door gemeente)				
	Gecompleteerd met e-mail Ellen Logtens 17 augustus 2022 Incl. opmerkingen Dirk Oud 18 jan 2023				

Dienstverlening 2022 Meerssen

DVO v0	Laagbouw	Hoogbouw	Uitvoering door
Restafval	Blauwe afvalzakken (supermarkt 25l. à €0,5 of 50l. à €1) om de twee weken (26 x per jaar) opgehaald in even	Blauwe afvalzakken of ondergrondse container met E-slot en afvalpassen	SB Maastricht
	Bedrijven die qua aard en hoeveelheid vergelijkbaar aanbod hebben als huishouden betalen reinigingsrecht en maken gebruik van de voorzieningen huishoudelijke inzameling		
Groente-, fruit-, tuinafval en etensresten (GFT+E) (bioafval)	Groene minicontainer (140 - 240 ltr) of 25 l. emmer om de twee weken (26x per jaar) geleege in de oneven week. Gelijktijdig 2 bundels (colli)	Betonboxen met twee 240 liter containers (vrij toegankelijk), of 25 liter gftbox of geen voorziening (gft bij restafval)	SB Maastricht
Plastic-, Blik en Drankkartons (PBD)	Gratis plastic heroes-afvalzakken (supermarkt) om de twee weken (26x per jaar) opgehaald. In september 2022 start proef met kroonringen		SB Maastricht
Oud Papier en Karton (OPK)	Losse colli een keer per maand (12x per jaar) opgehaald (vrijwilligers).		PreZero/Van Kaathoven met beladers verenigingen
	MKB en kantoren bieden OPK aan tijdens de route voor huishoudens		
Glas	Boven- en ondergrondse wijkcontainers		SB Maastricht
Luiers	Inwoners kunnen gebruikmaken van de service van Maastricht. Zij kunnen op de Milieuparken in Maastricht gratis speciale zakken halen en daar weer inleveren. Een andere mogelijkheid is dat zij bij het bestellen van inco-materiaal		SB Maastricht
Textiel	6 x per jaar huis aan huis. Minimaal 4 x door SMHO. Indien geen andere kandidaten zich melden voor de resterende 2 rondes, dan deze ook door		SMHO (Stichting Medische Hulpverlening Oost-Europa)
	16 bovengrondse wijkcontainers verspreid over 16 kernen		
Klein Chemisch Afval (KCA)	Brengen naar een van de Milieuparken in Maastricht of Valkenburg		SB Maastricht / Rd4
Grofvuilregeling	Aan huis opgehaald op afspraak via KCC gemeente. Elke 2 weken. Tarief: € 25,- transportkosten en € 36,60 per m3 (verwerking).		MTB (sociaal ontwikkelbedrijf)
Snoeiafval	Aan huis opgehaald op afspraak via KCC gemeente. Bundels max 1,5 m lang en max 25 kg. Tarief € 25,- transportkosten.		MTB
Kringloopgoederen	Brengen naar de winkels in Maastricht en Valkenburg Ophaalservice Kringloop Zuid op afspraak (gratis)		Kringloop Zuid (stichting)
Milieupark	Er kunnen circa 27 stromen gescheiden worden aangeboden Op de milieuparken geldt een uniform acceptatiebeleid		SB Maastricht Inwoners van MMV kunnen (met milieupas) gebruikmaken van alle 9 milieustraten van Rd4
	Beatrixhaven ma,di,wo&vr: 9:00-17:00 za: 8:00-16:00 grofafval betaald (m3)	Randwyck ma,di,do&vr: 9:00-17:00 za: 8:00-16:00 grofafval betaald (m3), geen asbest	
Opmerkingen			
	Gecompleteerd met e-mail Gjalte Adema 10 augustus 2022 Incl. opmerkingen Dirk Oud 18 jan 2023		

Dienstverlening 2022 Valkenburg aan de Geul

DVO v0	Laagbouw	hoogbouw	Uitvoering door
Restafval	Witte afvalzakken met gemeentelogo (supermarkt) om de twee weken (26x per jaar) opgehaald.		SB Maastricht
	Geen voorzieningen voor bedrijven. Afval van bedrijven moet gescheiden ingeleverd worden. Zij moeten dit zelf regelen.		
Groente-, fruit-, tuinafval en etensresten (GFT+E) (bioafval)	Groene emmer (25 ltr) of tegen betaling minicontainer (140-240 ltr) om de week (52x per jaar) geleegd. Wekelijks ook 2 bundels (colli) snoeiafval.		SB Maastricht
Plastic-, Blik en Drankenkartons (PBD)	Gratis plastic heroes-afvalzakken (supermarkt) om de twee weken (26x per jaar) opgehaald.		SB Maastricht
Oud Papier en Karton (OPK)	Losse colli een keer per maand (12x per jaar) opgehaald (vrijwilligers).		Particulier inzamelbedrijf met beladers verenigingen
Glas	Boven- en ondergrondse wijkcontainers		articulier inzamelbedri
Luiers	Vanaf 2022 is het mogelijk om gratis luiers en incontinentiemateriaal in te leveren bij de milieuparken. Aanlevering gebeurt via witte half-doorzichtige (25 liter) zakken. Deze kunt u gratis afhalen bij de milieuparken.		
Textiel	Ingezameld door RD4		
	Boven- en ondergrondse wijkcontainers		
Klein Chemisch Afval (KCA)	Brengen naar een van de Milieuparken in Maastricht of Valkenburg-		
Grofvuilregeling	Op (online) afspraak (binnen 2 weken en maximaal 2 m ³) betaling met pin aanhuis.		Maastricht
Snoeiafval	Maximaal 2 takbundels niet zwaarder dan 25 kg, niet langer dan 1,5 meter en geen grotere doorsnede dan 0,5 meter.-		
Kringloopgoederen	Spullen die een tweede leven verdienen kunnen worden gebracht naar de kringloopwinkel (www.kringloopzuid.nl) Ophaalservice Kringloop-Zuid		Kringloop Zuid (stichting)
Milieupark	Er kunnen circa 27 stromen gescheiden worden aangeboden Op de milieuparken geldt een uniform acceptatiebeleid		SB Maastricht
	Beatrixhaven ma,di,wo&vr: 9:00-17:00 za: 8:00-16:00 grofafval betaald (m3)	Randwyck ma,di,do&vr: 9:00-17:00 za: 8:00-16:00 grofafval betaald (m3), geen asbest	Het Rondeel ma,wo,do&vr: 9:00-17:00 za: 8:00-16:00 grofafval betaald (kg), geen asbest
	Valkenberg do en vr: 13.00-19:00 za: 9:30-16:30 grofafval betaald (kg), geen asbest		Inwoners van MMV kunnen (met milieupas) gebruikmaken van alle 9 milieustraten van Rd4
Opmerkingen	Gecompleteerd met e-mail Saskia Hermens 4 okt 2022 Incl. opmerkingen Dirk Oud 18 jan 2023		

Gemeente Maastricht

Sfeervol Meerssen

bijlage 3 **Rapportage inwoner enquêtes**

Bij deze bundel toegezonden